

บทที่ 2

โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศไทยและญี่ปุ่น

ในการศึกษาโครงสร้างการค้าระหว่างประเทศไทยและประเทศต่าง ๆ ในบทที่ 1 จะเห็นได้ว่า การค้าระหว่างไทยและญี่ปุ่นเป็นส่วนที่ใหญ่ที่สุดของการค้าของไทยทั้งหมด ถ้าเฉลี่ยปี 1967 - 1969 สินค้าเข้าจากญี่ปุ่นคิดเป็นร้อยละ 35.55 ของสินค้าเข้าทั้งหมด และสินค้าออกคิดเป็นร้อยละ 21.95 ของสินค้าออกทั้งหมด และอัตราเพิ่มของสินค้าเข้าก็เพิ่มสูงขึ้นในอัตราที่สูงกว่าอัตราเพิ่มของสินค้าเข้าจากประเทศอื่น ๆ คือ ประมาณ 15.1 % ต่อปี จากความสำคัญ ของญี่ปุ่นที่มีต่อการค้าทั้งหมดของไทยเช่นนี้ จึงทำการศึกษากการค้าระหว่างไทยและญี่ปุ่นในรายละเอียดยิ่งขึ้น

ในบทที่ 2 นี้ จะทำการศึกษาดังโครงสร้างการค้าระหว่างประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นอย่างละเอียด โดยแบ่งระยะเวลาที่ทำการศึกษากออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การค้าและความสัมพันธ์ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ระยะที่ 2 การค้าระหว่างไทย-ญี่ปุ่น ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงปี 1954 ใน 2 ระยะแรกนี้ทำการศึกษาแต่เพียงคร่าว ๆ เท่านั้น เพื่อเป็นภูมิหลังสำหรับการศึกษาในระยะที่ 3 ต่อไป คือการค้าระหว่างไทย-ญี่ปุ่น ระหว่าง 1954-1969 ซึ่งในระยะนี้จะทำการศึกษาอย่างละเอียด โดยพิจารณาถึง มูลค่าสินค้าเข้า สินค้าออก และดุลการค้า โดยแยกตามหมวดของสินค้าและพิจารณามูลค่าและสัดส่วนของสินค้า นอกจากนี้ ยังทำการพิจารณารายการสินค้าเข้าและสินค้าออกสำคัญแต่ละรายการอีกด้วย

เมื่อพิจารณารายละเอียดของโครงสร้างการค้าระหว่างประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นแล้ว ก็จะกล่าวถึง สาเหตุที่ทำให้ไทยต้องเป็นฝ่ายเสียดุลการค้ากับญี่ปุ่น และข้อเสนอแนะบางประการเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการขาดดุลนี้

2.1 การค้าและความสัมพันธ์ก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง

ไทยและญี่ปุ่นเริ่มติดต่อกันมานาน ตั้งแต่สมัยพระเจ้าบรมราชาที่ 1 ค.ศ. 1488⁽¹⁾ มีการแลกเปลี่ยนทูตเจริญสัมพันธไมตรีซึ่งกันและกัน สินค้าออกของไทยสมัยนั้น

(1) Rungsi Prachonpachanuk, Early Thai-Japanese Trading Relations, Thailand Information Center

มีไม้แก่นจันทร์ หนังกะเสื่อ เหล้า พรม ผ้า และน้ำตาล ชาวญี่ปุ่นเดินทางมาประเทศไทย บ้างก็หวังกำไรมาเพื่อถือการค้า บางพวกมาเพื่อรับราชการ เช่นในรัชสมัยของพระเจ้านเรศวรมหาราช ค.ศ. 1592⁽²⁾ มีอาสาสมัครชาวญี่ปุ่น 500 คน ช่วยต่อสู้กับพระมหาอุปราชา รัชทายาทของพม่า ชาวญี่ปุ่นที่อยู่ในประเทศ บางพวกก็อยู่ในอยุธยา บางพวกก็อยู่ในปัตตานี ซึ่งเป็นเมืองท่าของไทย

ในรัชสมัยของสมเด็จพระเอกาทศรถ ชาวญี่ปุ่นได้เพิ่มจำนวนมากขึ้นในประเทศไทย และไกลกลายเป็นชุมชนขนาดใหญ่ และได้พักอาศัยในเขตที่จัดเป็นชุมชนของคนไทยอยุธยา ชาวญี่ปุ่นส่วนใหญ่ได้ดำเนินอาชีพค้าขายต่อไป

ใน ค.ศ. 1636 รัฐบาลญี่ปุ่นได้ห้ามคนญี่ปุ่นออกนอกประเทศและห้ามคนต่างชาติเข้าประเทศ โดยมีข้อยกเว้นไม่กี่ข้อ ความเกี่ยวพันอย่างเป็นทางการระหว่างญี่ปุ่นและไทยได้ชะงักลงเป็นเวลานานประมาณ 250 ปี แต่จากเอกสารของญี่ปุ่น⁽³⁾ กล่าวว่า มีเรือสำเภาของไทยหลายลำแวะเยี่ยมประเทศญี่ปุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาครั้งแรกของยุคนั้น

สัมพันธไมตรีทางการทูตอย่างเป็นทางการได้มีขึ้นอีกครั้งหนึ่งในปี ค.ศ. 1887 ต่อมาอีกสิบปีได้มีการแลกเปลี่ยนอัครราชทูตกันเป็นครั้งแรกระหว่างประเทศทั้งสอง และในปีต่อมา ได้มีการทำสนธิสัญญามิตรภาพ การพาณิชย์ และการเดินเรือ ระหว่างญี่ปุ่นกับไทย นับตั้งแต่นั้นมา ญี่ปุ่นกับไทยก็ มีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งยิ่งกว่าเดิม

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและญี่ปุ่น จึงเป็นความสัมพันธ์ที่มีการค้าเป็นรากฐานสำคัญ

2.2 การค้าระหว่างไทยและญี่ปุ่นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2-1954

ระยะหลังสงคราม ประเทศญี่ปุ่นเสียหายยับเยินมาก เพราะเป็นประเทศแพ้สงคราม เศรษฐกิจของประเทศถูกทำลาย อุตสาหกรรมที่สร้างขึ้นสมัยก่อนสงครามเสียหายหมดและขาดแคลนอาหารระยะนี้ เป็นระยะที่ไทยได้เปรียบ เพราะประเทศไทยไม่ได้เป็นสนามสงคราม บ้านเมืองถึงแม้จะเสียหายแต่ก็ไม่เสียหายมากนัก นาข้าวไม่ได้ถูกทำลาย โดยเฉพาะไทยยังมีข้าวอยู่ในสต็อกเป็นจำนวนมาก ซึ่งได้ช่วยฐานะของประเทศได้มาก เพราะขณะนั้นประเทศต่าง ๆ ที่เคยเป็น

(2) Ibid,

(3) หนังสือญี่ปุ่นปัจจุบัน, กระทรวงการต่างประเทศ, ประเทศญี่ปุ่น, 2515

ประเทศผลิตข้าว เช่น อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และพม่า ใกล้เคียงเป็นสนามสงครามไป และโลกก็กำลังต้องการอาหารอยู่มาก รวมทั้งญี่ปุ่นด้วย ทำให้ดุลการค้าระหว่างไทยและญี่ปุ่นหลังสงครามอยู่ในภาวะที่ไทยได้เปรียบ

ภายหลังสงคราม สัมพันธไมตรีทางการทูตของไทยและญี่ปุ่นหยุดชะงักลง และไกร้อินดัสทรี อย่างเป็นทางการใหม่ในปี 1951 แต่ทางการค้า ไทยได้เปิดการค้าขายกับญี่ปุ่นใหม่ในปี 1947 ดุลการค้าในระยะนี้ เป็นไปอย่างเสมอภาค หรือใกล้เคียงกับประเทศไทย จะเห็นได้จากตารางที่ 7

ตารางที่ 7. เปรียบเทียบสินค้าเข้าและสินค้าออกระหว่างไทย-ญี่ปุ่น (1950-1956) (หน่วย: ล้านบาท)

ปี	สินค้าเข้าจากญี่ปุ่น		สินค้าออกไปญี่ปุ่น		ดุลการค้า
	ดัชนี 1950=100	มูลค่า	ดัชนี 1950=100	มูลค่า	
1950	100.0	899.75	100.0	906.71	6.96
1951	104.8	943.54	117.3	1,064.07	120.53
1952	84.4	759.57	143.8	1,304.19	544.62
1953	121.4	1,093.04	194.2	1,760.70	667.66
1954	150.5	1,354.23	158.7	1,438.72	84.49
1955	145.7	1,311.05	145.5	1,319.72	8.67
1956	140.7	1,266.62	80.5	730.39	-536.23

ที่มา. Economic Statistics Annual 1971, Statistics Department
The Bank of Japan

ปี 1953 ญี่ปุ่นปรับปรุงสถานการณทางด้านอาหารให้ดีขึ้น ทำให้ปริมาณข้าวที่ญี่ปุ่นสั่งเข้าซึ่งส่วนใหญ่ได้มาจากประเทศไทย ใกล้เคียงปริมาณผลงชาวมหาซาวเป็นสัดส่วนสินค้าออกที่ใหญ่มาก เมื่อผลปริมาณผลง ทำให้ปริมาณสินค้าออกลดลงด้วย

ญี่ปุ่นพัฒนาเศรษฐกิจในระยะเวลา 10 ปีหลังสงครามโลกครั้งที่สองได้ผลสำเร็จทุกด้าน

ทำให้เศรษฐกิจซึ่งเสียหายมากก่อนสงครามฟื้นตัวอย่างรวดเร็ว⁽⁴⁾ รายได้ประชาชาติของญี่ปุ่น
 เพิ่มในอัตราสูง ประมาณปีละ 14.5% และ GNP เพิ่มในอัตราปีละ 14.8% แกระยะที่ญี่ปุ่น
 ฟื้นตัวแล้วนี้ เป็นระยะที่ประเทศไทยเริ่มพัฒนาเศรษฐกิจอย่างจริงจัง⁽⁵⁾ มีการลงทุนทั้งด้านกิจกรรม
 รากฐานการพัฒนาและลงทุนทางการอุตสาหกรรม ประเทศไทยต้องสั่งสินค้าประเภททุนมาจาก
 ต่างประเทศเป็นจำนวนมาก และสินค้าเข้าประเภททุนนี้ ส่วนใหญ่ก็มาจากประเทศญี่ปุ่น⁽⁶⁾ เพราะ
 เป็นแหล่งที่อยู่ใกล้ประเทศไทยมากที่สุด และสินค้ามีราคาถูก จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ไทยเริ่มเสีย
 เปรียบทางการค้ากับญี่ปุ่น และจำนวนสินค้าเข้าที่สั่งมาจากญี่ปุ่นก็เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนประเทศ
 ไทยขาดดุลการค้ากับญี่ปุ่นมากที่สุดในช่วงนี้

2.3 การค้าระหว่างไทย-ญี่ปุ่น ระหว่าง 1954-1969

การค้าระหว่างประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ในระยะเกือบ 20 ปีหลังนี้ เป็นไปใน
 ด้านที่ประเทศญี่ปุ่นได้เปรียบค่อนข้างมาก คุ้ได้จากมูลค่าสินค้าเข้าและสินค้าออกและดุลการค้า
 ระหว่างไทยและญี่ปุ่น

2.3.ก มูลค่าสินค้าเข้า สินค้าออก และดุลการค้า

สินค้าออกของไทยที่ส่งไปญี่ปุ่น มีมูลค่าต่ำกว่า สินค้าเข้าที่ไทยสั่งมาจากญี่ปุ่นกว่า
 เท่าตัว อัตราการเพิ่มของสินค้าออกของไทยเพิ่มขึ้นช้ามาก เฉลี่ยแล้วประมาณ 8.3% ต่อปี ใน
 ขณะที่ อัตราการเพิ่มของสินค้าเข้าจากญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เฉลี่ยแล้วประมาณ 15.1% ต่อปี

มูลค่าสินค้าเข้าที่ไทยสั่งจากญี่ปุ่นในปี 1954 มีมูลค่า 1,354 ล้านบาท มูลค่าสินค้า
 ออก มีมูลค่า 1,478 ล้านบาท สัดส่วนสินค้าออกต่อสินค้าเข้า คิดเป็นร้อยละ 109.19 มูลค่าสินค้า
 เข้าเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในขณะที่ มูลค่าสินค้าออกในบางปีลดลง (โปรดดูตารางที่ 8) ทำให้สัดส่วน
 ของสินค้าออกต่อสินค้าเข้าลดลงเรื่อย ๆ ในปี 1962 มูลค่าสินค้าเข้าเพิ่มขึ้นเป็น 3,357 ล้านบาท
 ในขณะที่สินค้าออกไม่ได้เพิ่มขึ้นเลย มูลค่ากลับลดลงเหลือเพียง 1,352 ล้านบาท สัดส่วนของสินค้า
 ออกต่อสินค้าเข้าจึงลดลงเหลือเพียงร้อยละ 40 และในปี 1969 มูลค่าสินค้าเข้าเพิ่มขึ้น

(4) โปรดดูภาคผนวก ข. ตารางที่ 9 แสดง GNP และรายได้ประชาชาติของญี่ปุ่น และภาคผนวก
 ข. ตารางที่ 10 แสดงดัชนีการผลิสินค้าอุตสาหกรรมของญี่ปุ่น

(5) ประเทศไทยเริ่มประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ในปี 2504 (1961)

(6) สัดส่วนของสินค้าประเภททุนจากญี่ปุ่น ต่อสินค้าประเภททุนที่สั่งจากต่างประเทศทั้งหมด
 ในปี 1955 คิดเป็นร้อยละ 12.78 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 45.93 ในปี 1969

เป็น 9,515 ล้านบาท ในขณะที่สินค้าออกเพิ่มขึ้นเป็น 3,192 ล้านบาท สัดส่วนของสินค้าออกคิดเป็นร้อยละ 33.54 ของสินค้าเข้าเท่านั้น

จากมูลค่าสินค้าออกและสินค้าเข้าที่ไม่สมดุลกันดังกล่าว ทำให้ไทยต้องประสบปัญหาขาดดุลการค้ากับญี่ปุ่นอย่างหนัก จากตัวเลขในตารางที่ 8 แสดงมูลค่าการขาดดุลระหว่างไทยกับญี่ปุ่น ในปี 1969 ไทยขาดดุลการค้ากับญี่ปุ่น มูลค่าสูงถึง 6,323 ล้านบาท

สินค้าที่ไทยส่งไปขายให้ญี่ปุ่น ส่วนมากเป็นพวกอาหารและวัตถุดิบ เช่น ข้าว ยางพารา ข้าวโพด ถั่วฝักยาว น้ำมันปะหลัง ฝัก ส่วนของสินค้า 2 ประเภทนี้ ในปี 1955 คิดเป็นร้อยละ 99 ของสินค้าออกทั้งหมด และในปี 1969 สัดส่วนของสินค้า 2 ประเภทนี้ลดลงเหลือเพียง ร้อยละ 91 ของสินค้าออกทั้งหมด แต่สินค้าเข้าที่ไทยสั่งจากญี่ปุ่น ส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุตสาหกรรมและสินค้าประเภททุน เช่น เครื่องจักร ฝัก เครื่องกลจักร เหล็กและเหล็กกล้า และรถยนต์ เป็นต้น ในปี 1955 สัดส่วนของสินค้าเหล่านี้ คิดเป็นร้อยละ 99 ของสินค้าเข้าทั้งหมด และในปี 1969 สัดส่วนของสินค้าเหล่านี้ลดลงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 97 ของสินค้าเข้าทั้งหมด

โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น อาจแยกให้เห็นตามหมวดของสินค้าได้ ดังที่เห็นในตารางที่ 9, 10 และ 11

2.3 ก.1 สินค้าเข้าจากญี่ปุ่น

จากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นถึงมูลค่าสินค้าเข้าจากญี่ปุ่น แยกแยกตามหมวดของสินค้าตาม SITC Code (Standard International Trade Classification) หมวดอาหาร, หมวดเครื่องจักรและยานยนต์ รวมเข้าด้วยกันเป็นพวกที่ 1 ส่วนพวกที่ 2 รวมวัตถุดิบ, น้ำมันเชื้อเพลิง และหลอดไฟ, น้ำมันและไขมันจากสัตว์และพืช เข้าด้วยกัน เนื่องจากมูลค่าแต่ละพวกที่นำมารวมกันมีมูลค่าน้อย เมื่อนำมารวมกันแล้ว มูลค่ามากขึ้น ทำให้มองเห็นความสำคัญเมื่อทำการวิเคราะห์ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

จากตารางที่ 10 แสดงร้อยละของมูลค่าสินค้าเข้าจากญี่ปุ่น ทำให้ทราบสัดส่วนของสินค้าแต่ละหมวดที่นำเข้ามาจากญี่ปุ่น

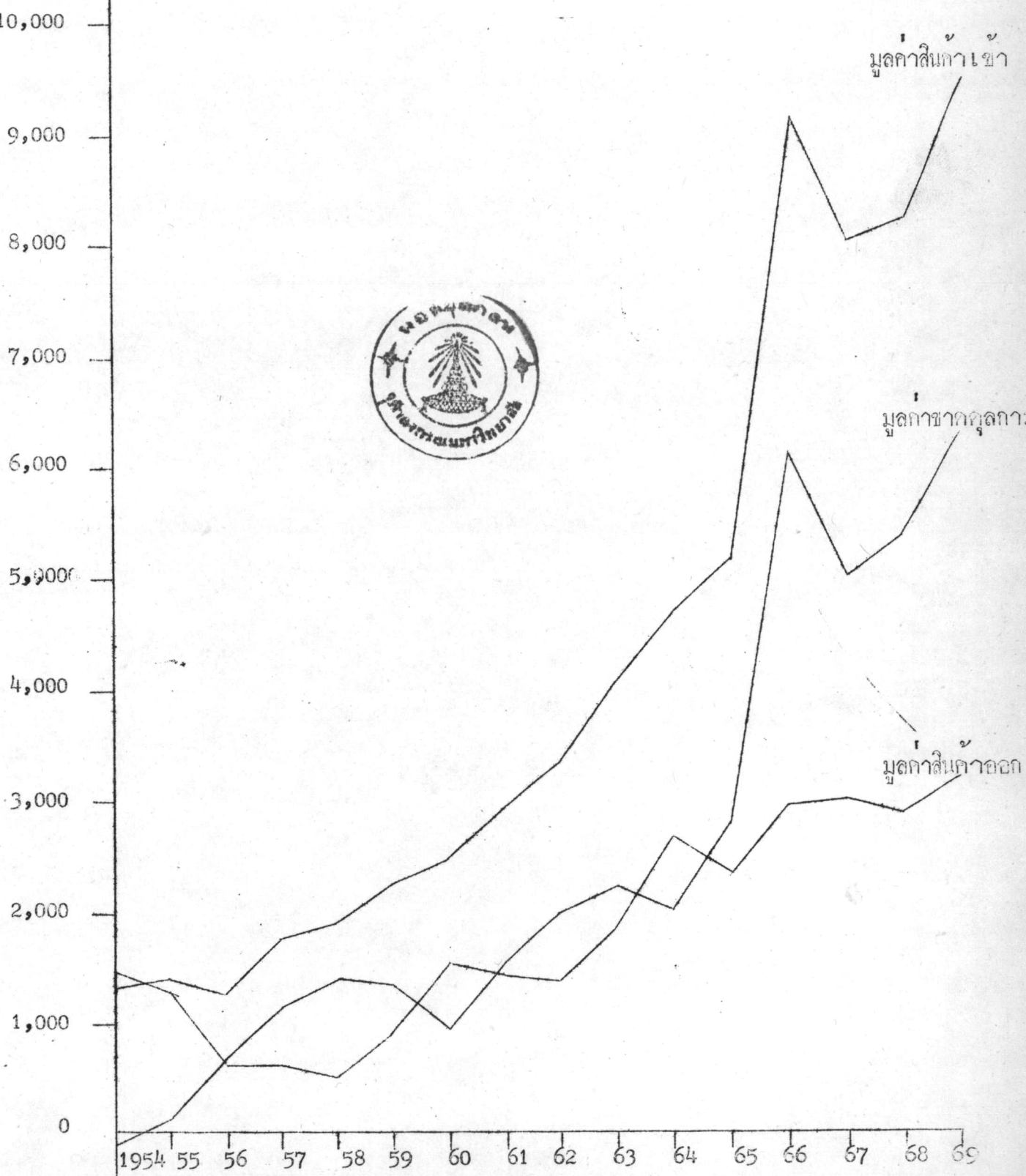
ตารางที่ 8. มูลค่าสินค้าเข้า, สินค้าออก และดุลการค้าระหว่างประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น (หน่วย: ล้านบาท)

ปี	สินค้าออก	สินค้าเข้า	สัดส่วนของสินค้า ออกในสินค้าเข้า	ดุลการค้า
1954	1,478.72	1,354.23	109.19	124.49
1955	1,257.12	1,378.49	91.19	-121.37
1956	593.42	1,256.67	47.22	-663.25
1957	595.19	1,746.30	34.08	-1,151.11
1958	485.72	1,890.10	25.69	-1,404.38
1959	888.46	2,255.78	39.38	-1,367.32
1960	1,529.83	2,463.30	62.10	-933.47
1961	1,410.57	2,952.61	47.77	-1,542.04
1962	1,352.96	3,357.36	40.29	-2,004.40
1963	1,826.39	4,073.47	44.83	-2,247.08
1964	2,672.86	4,704.33	56.81	-2,031.47
1965	2,358.97	5,199.77	45.36	-2,840.80
1966	2,940.53	9,136.08	32.18	-6,195.55
1967	2,999.61	8,046.00	37.28	-5,046.39
1968	2,874.10	8,273.85	34.73	-5,399.75
1969	3,192.36	9,515.40	33.54	-6,323.04

ที่มา : กรมศุลกากร

ภาพที่ 3: มูลค่าสินค้าเข้า สินค้าออก และดุลการชำระเงินระหว่างประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น

ล้านบาท
10,000

มูลค่าสินค้าเข้า

มูลค่าขาดดุลการชำระเงิน

มูลค่าสินค้าออก

ที่มา: จากตารางที่ 8

หมวดที่ 1 อาหารและเครื่องดื่ม (โคแกลสินค้าตาม SITC Code หมวดที่ 0 และ หมวดที่ 1) มูลค่านำเข้าอย่างมาก มูลค่าเฉลี่ยตั้งแต่ปี 1955-1969 มีมูลค่าเพียง 32.41 ล้านบาท เฉลี่ยแล้วมีส่วนของสินค้าเข้าเพียง 1.01 % เท่านั้น มูลค่าส่งเข้าในปีแรก ๆ มีน้อยมาก ปี 1955 มูลค่าส่งเข้ามีเพียง 10.04 ล้านบาท สัดส่วนไม่ถึง 1 % ของสินค้าส่งเข้าทั้งหมด ปี 1962 มูลค่าส่งเข้าเพิ่มขึ้นเป็น 34.31 ล้านบาท แต่สัดส่วนการนำเข้าก็เพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น คือ 1.02 % มูลค่านำเข้าของสินค้าในหมวดนี้ไม่ค่อยแน่นอน อาจจะเพิ่มหรือลดลง ในปี 1965 มูลค่านำเข้าลดลง เหลือเพียง 19.67 ล้านบาท และสัดส่วนการนำเข้าลดลงเหลือเพียง .38% แต่ในปี 1969 มูลค่านำเข้ากลับเพิ่มขึ้นเป็น 46.46 ล้านบาท และสัดส่วนการนำเข้าเพิ่มขึ้นเป็น .49% แต่อย่างไรก็ตาม นับว่า หมวดที่ 1 นี้ ไม่มีความสำคัญต่อโครงสร้างการค้าระหว่างไทยและญี่ปุ่นเลย เพราะแม้แต่ปีที่มีการนำสินค้าหมวดนี้เข้ามากที่สุดในปี 1960 ก็มีมูลค่าเพียง 55.66 ล้านบาท สัดส่วนการนำเข้าเพียง 2.26 % เท่านั้น รายการสินค้าสำคัญในหมวดนี้ ได้แก่ ปลาหมึกแห้ง หัวหอม เห็ด ผงชูรส หุ้ดลาม พวกขนมที่ทำจากน้ำตาล เป็นต้น

หมวดที่ 2 วัตถุดิบ (รวมน้ำมันเชื้อเพลิง น้ำมันหล่อลื่น น้ำมันและไขมันจากสัตว์และพืช หรือ SITC Code หมวดที่ 2, 3 และ 4)

ปี 1955 การนำวัตถุดิบเข้ามีน้อยมาก มูลค่านำเข้าเพียง 5.20 ล้านบาท สัดส่วนการนำเข้าเพียง .38% ในปีต่อ ๆ มา มูลค่านำเข้าได้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในปี 1962 มูลค่านำเข้าเพิ่มขึ้นเป็น 73.55 ล้านบาท สัดส่วนการนำเข้าเพิ่มขึ้นเป็น 2.19% แนวโน้มการนำเข้าเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ แต่สัดส่วนการนำเข้าลดลงหลังปี 1964 ทั้งนี้เพราะสินค้าเข้าเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในระยะหลัง ๆ มูลค่านำวัตถุดิบเข้าเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในปี 1969 มูลค่านำเข้าเพิ่มเป็น 181.15 ล้านบาท และสัดส่วนการนำเข้าเป็น 1.90% ของสินค้านำเข้าทั้งหมด

มูลค่านำเข้าตั้งแต่ปี 1955-1969 เฉลี่ยแล้ว เป็นมูลค่านำเข้าปีละ 64.61 ล้านบาท สัดส่วนการนำเข้า ปีละ 1.28% ของสินค้าเข้าทั้งหมด

รายการสินค้าเข้าในหมวดนี้ ได้แก่ เยื่อทำกระดาษ ฝ้าย เส้นใยสังเคราะห์ แร่กัม สบุนไฟ ผลิตภัณฑ์ของน้ำมันปิโตรเลียม ถ่านหิน ถ่านโค้ก น้ำมันและไขมันจากพืชและสัตว์ เป็นต้น

ตารางที่ 9. มูลค่าสินค้าเข้าจากญี่ปุ่น แบ่งแยกตามหมวดของสินค้า (หน่วย. ล้านบาท)

ปี	สินค้าเข้าทั้งหมด	อาหาร, เครื่องดื่มและยาสูบ	วัตถุดิบ	สินค้าหักลดกรรมตามวัตถุ	เครื่องมือ	สิ่งหักลดกรรมเบ็ดเตล็ด	เครื่องจักรและอุปกรณ์ในการขนส่ง
1955	1,378.49	10.04	5.20	1,088.96	29.72	67.78	176.80
1956	1,256.67	15.03	7.91	966.06	31.77	51.81	184.08
1957	1,746.30	19.41	16.21	1,253.46	65.97	87.52	303.73
1958	1,890.10	30.96	4.65	1,358.35	87.14	91.54	317.31
1959	2,255.78	50.14	9.32	1,486.63	120.65	126.83	462.22
1960	2,463.30	55.66	15.90	1,612.74	127.65	124.92	526.43
1961	2,952.61	47.07	44.00	1,851.79	150.22	118.94	740.58
1962	3,357.36	34.31	73.55	1,986.85	232.41	145.47	884.77
1963	4,073.47	28.13	81.86	2,117.67	287.00	129.41	1,369.40
1964	4,704.33	24.71	112.27	2,347.53	345.57	202.49	1,671.76
1965	5,199.77	19.67	88.74	2,482.92	430.75	280.18	1,897.51
1966	5,743.51	28.06	87.88	3,239.80	647.50	333.53	2,406.74
1967	8,046.00	35.43	112.03	3,402.10	823.02	379.03	3,294.39
1968	8,273.85	41.95	128.53	3,253.50	848.56	427.00	3,574.30
1969	9,515.40	46.46	181.15	3,355.14	1,088.70	514.25	4,329.69

ที่มา : กรมศุลกากร

หมายเหตุ. วัตถุดิบ รวมหมวด วัตถุดิบ, น้ำมันเชื้อเพลิงและหัตถ์, และน้ำมันและไขมันจากสัตว์และพืช

ตารางที่ 10. ร้อยละของมูลค่าสินค้าเข้าจากญี่ปุ่น แบ่งแยกตามหมวดของสินค้า

ปี	สินค้าเข้าทั้งหมด	อาหาร, เครื่องดื่มและยาสูบ	วัตถุดิบ	สิ่งทอทั้งหมด รวมผ้าทอ	เคมีภัณฑ์	สิ่งทอทั้งหมด เบ็ดเตล็ด	เครื่องจักรและอุปกรณ์ในการขนส่ง
1955	100	.73	.38	78.99	2.15	4.91	12.82
1956	100	1.20	.63	76.87	2.53	4.12	14.65
1957	100	1.11	.93	71.78	3.78	5.01	17.39
1958	100	1.64	.25	71.86	4.61	4.85	16.79
1959	100	2.22	.41	65.90	5.35	5.62	20.49
1960	100	2.26	.65	65.47	5.18	5.07	21.37
1961	100	1.59	1.49	62.72	5.09	4.03	25.08
1962	100	1.02	2.19	59.18	6.92	4.33	26.35
1963	100	.69	2.01	51.98	7.04	3.17	33.62
1964	100	.53	2.39	49.90	7.34	4.30	35.53
1965	100	.38	1.71	47.75	8.28	5.39	36.46
1966	100	.42	1.30	48.04	9.60	4.94	35.69
1967	100	.44	1.39	42.28	10.23	4.71	40.94
1968	100	.51	1.55	39.32	10.25	5.16	43.20
1969	100	.49	1.90	35.26	11.44	5.40	45.50

ที่มา. กรมศุลกากร

หมวดที่ 3 สินค้าหัตถกรรมจักจำพวกตามวัตถุ (SITC Code คือหมวดที่ 6)

สินค้านี้ เป็นสินค้าหัตถกรรมเพื่อการบริโภคและมีสินค้าบางอย่างเป็นสินค้าหัตถกรรมเพื่อการอุตสาหกรรม เช่น โลหะสามัญ พวกเหล็กกล้า และผลิตภัณฑ์โลหะอื่น ๆ

สินค้าหัตถกรรมจักจำพวกตามวัตถุ ได้แก่ สินค้าตามรายการเหล่านี้ ยางนอกและยางในรถยนต์ กระจกเงา เครื่องเขียนและแบบพิมพ์ ภายทอผ้าฝ้าย ผลิตภัณฑ์ยาง ผลิตภัณฑ์โลหะ เหล็กและเหล็กกล้า ทองแดง เครื่องปั้นดินเผา เครื่องแก้ว ผ้าชนิดต่าง ๆ เป็นต้น มูลค่าเฉลี่ยของสินค้านี้ที่นำเข้า เฉลี่ยตั้งแต่ปี 1955-1969 ประมาณปีละ 2,120.23 ล้านบาท สัดส่วนการนำเข้าประมาณปีละ 57.82% ของการนำเข้าทั้งหมดในแต่ละปี

มูลค่าการนำสินค้านี้เข้าในปีต้น ๆ มีสัดส่วนการนำเข้าสูงมากทีเดียว มูลค่านำเข้าในปี 1955 ประมาณ 1,088.96 ล้านบาท สัดส่วนการนำเข้าในปี 1955 สูงที่สุด สูงถึง 78.99% ของสินค้าเข้าทั้งหมดในปีนั้น ในปีต่อ ๆ มา มูลค่าการนำเข้าเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ แต่สัดส่วนการนำเข้ากลับลดลงเรื่อย ๆ ในปี 1962 มูลค่านำเข้าเพิ่มขึ้นเป็น 1,968.85 ล้านบาท แต่สัดส่วนการนำเข้าลดลงเหลือเพียง 59.18% ของสินค้าเข้าทั้งหมด ปี 1969 มูลค่านำเข้าเพิ่มขึ้นเกือบเท่าตัว มูลค่าเพิ่มขึ้นเป็น 3,355.14 ล้านบาท แต่สัดส่วนการนำเข้าลดลงเหลือเพียง 35.26% ของทั้งหมด แสดงว่า มูลค่าเพิ่มขึ้นประมาณ 3 เท่าตัว แต่สัดส่วนการนำเข้ากลับลดลงกว่าเท่าตัว

เหตุผลสำคัญของการที่ สัดส่วนของสินค้าหัตถกรรมที่สั่งเข้าจากญี่ปุ่นลดลง ก็เพราะประเทศไทยได้เริ่มพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างจริงจัง สินค้าที่จัดอยู่ในหมวดนี้ ส่วนใหญ่ประเทศไทยได้เริ่มผลิตขึ้นมาทดแทนการนำเข้าแล้ว และปริมาณผลิตก็เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จึงมีผลให้การนำเข้าเพิ่มขึ้นในมูลค่าเท่านั้น แต่สัดส่วนการนำเข้าได้ลดลงตลอดระยะเวลา 15 ปี คือตั้งแต่ 1955-1969

สินค้าชนิดต่าง ๆ ในหมวดนี้ ที่ประเทศไทยสามารถผลิตได้เอง ได้แก่ ยางนอกและยางในรถยนต์ ผ้าฝ้าย เครื่องนุ่งห่มและอุปกรณ์เครื่องแต่งกาย เป็นต้น

หมวดที่ 4 เหมืองแร่ (SITC Code คือ หมวดที่ 5)

รายการสินค้าในหมวดนี้ที่สำคัญ ได้แก่ พวกเหมืองแร่ทั้งอนินทรีย์ เหมืองแร่ และอินทรีย์ เหมืองแร่ สีย้อม สีนํ้ามัน ผลิตภัณฑ์เวชกรรมและเภสัชกรรม ปุ๋ยหัตถกรรม เคมีอนินทรีย์

เครื่องสำอางค์ วัตถุเคมีและผลิตภัณฑ์เคมี เป็นต้น

มูลค่านำเข้าหมวดเคมีภัณฑ์เฉลี่ยประมาณปีละ 354.44 ล้านบาท สัดส่วนการนำเข้าประมาณปีละ 6.65% ของทั้งหมด

ปี 1955 มูลค่าการนำเข้าเพียง 29.72 ล้านบาท สัดส่วนของการนำเข้ามีเพียง 2.15% ของทั้งหมด ในปีต่อ ๆ มา มูลค่าการนำเข้าได้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ สัดส่วนการนำเข้าก็เพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน ในปี 1962 มูลค่านำเข้าเพิ่มขึ้นเป็น 232.41 ล้านบาท สัดส่วนการนำเข้าเป็น 6.92% ของทั้งหมด หลังจากปี 1962 มูลค่าการนำเข้าเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จนในปี 1969 มูลค่านำเข้าเพิ่มขึ้นเป็น 1,088.70 ล้านบาท และสัดส่วนการนำเข้าเพิ่มขึ้นเป็น 11.44% ของทั้งหมด

รายการที่สำคัญที่สุดในหมวดนี้ ได้แก่ ปุ๋ยหัตถกรรม และวัตถุและผลิตภัณฑ์เคมี สำหรับปุ๋ยหัตถกรรมเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องสั่งเข้ามา ทั้งนี้เพราะว่า ประเทศไทยพยายามปรับปรุงสาขาเกษตรกรรม ซึ่งเป็นสาขาที่มีบทบาทสำคัญต่อสินค้าออกของประเทศ ในขณะที่คุณภาพของพื้นดินที่ใช้เพาะปลูกมีคุณภาพเลวลง ปุ๋ยจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องสั่งเข้ามา

หมวดที่ 5 เครื่องกลจักรและอุปกรณ์ในการขนส่ง SITC Code คือ หมวดที่ 7) ซึ่งเราอาจเรียกได้ว่า สินค้าประเภททุน

มูลค่าสั่งเข้าในปีแรก ๆ มีมูลค่าไม่สูงมากนัก ปี 1955 มูลค่านำเข้ามีเพียง 176.80 ล้านบาท สัดส่วนของการนำเข้าเป็น 12.82% ของทั้งหมด เป็นรายการสินค้าที่สั่งเข้ามาเป็นอันดับสองรองจากหมวดสินค้าหัตถกรรมจักจำพวกตามวัตถุ มูลค่าสั่งเข้าของสินค้าประเภททุนนี้ได้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงระยะของการพัฒนาเศรษฐกิจ จึงจำเป็นต้องอาศัยสินค้านำเข้าเหล่านี้จากต่างประเทศ มูลค่าของสินค้านำเข้านี้ จึงเพิ่มขึ้นรวดเร็วกว่าสินค้าในหมวดอื่น ๆ ปี 1962 มูลค่านำเข้าเพิ่มขึ้นเป็น 889.77 ล้านบาท สัดส่วนการนำเข้าในปีนี้เป็น 26.35% ต่อมา มูลค่านำเข้ายิ่งเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วขึ้นเป็น 4,329.69 ล้านบาท และสัดส่วนการนำเข้าเป็น 45.50% ของสินค้านำเข้าทั้งหมดในปีนั้น

อย่างไรก็ตาม ตลอดระยะเวลา 1955-1969 มูลค่านำเข้าเฉลี่ยปีละประมาณ 1,475.98 ล้านบาท และสัดส่วนการนำเข้าเฉลี่ยประมาณปีละ 28.39%

รายการสินค้าสำคัญในหมวดนี้ ได้แก่ ยานยนต์และส่วนประกอบ เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องจักรโรงงานเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม เรือไฟ เรือซุก รถแทรกเตอร์ และอื่น ๆ ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า ประเทศไทยสามารถประกอบยานยนต์และส่วนประกอบของยานยนต์ได้บ้างแล้ว แต่ยังไม่เป็นที่นิยมของประชาชน เพราะประชาชนเชื่อว่า มีคุณภาพต่ำ ไม่ได้มาตรฐาน ถ้าสามารถปรับปรุงคุณภาพให้ดีขึ้น ให้ประชาชนยอมรับว่า คุณภาพทัดเทียมกับมาตรฐานต่างประเทศ มูลค่านำเข้าก็จะลดลงไปบ้างในปีต่อ ๆ ไป

หมวดที่ 6 สิ่งหัตถกรรมเบ็ดเตล็ด ไม้แกะ เครื่องนุ่งห่ม เครื่องมือ-เครื่องใช้สำหรับวิทยาศาสตร์ นาฬิกา เครื่องสุขภัณฑ์ ตู้เย็น ปากกา เครื่องดนตรี เครื่องเรือน กลองฉายรูป ภาพยนตร์ สิ่งพิมพ์ เป็นต้น

มูลค่านำเข้าในปี 1955 เป็นมูลค่า 67.78 ล้านบาท สัดส่วนการนำเข้าประมาณ 4.91 % มูลค่านำเข้าเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ แต่เพิ่มขึ้นไม่มาก ปี 1962 มูลค่านำเข้าเป็น 145.47 ล้านบาท สัดส่วนการนำเข้าค่อนข้างคงเดิม ประมาณ 4.33 % ต่อมา ปี 1969 มูลค่านำเข้าเพิ่มขึ้นเป็น 514.25 ล้านบาทและสัดส่วนการนำเข้าเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เป็น 5.40 %

อย่างไรก็ตาม ในช่วงปี 1955-1969 มูลค่านำเข้าของสินค้าในหมวดนี้ เฉลี่ยแล้วประมาณปีละ 205.38 ล้านบาท สัดส่วนการนำเข้าเฉลี่ยประมาณปีละ 4.73 % เท่านั้น

2.3. ก.2 สินค้าออกไปญี่ปุ่น

โครงสร้างทางการค้าส่งออกที่ไทยส่งไปชายญี่ปุ่น มีหมวดสำคัญเพียง 2 หมวดเท่านั้น คือ หมวดอาหารและเครื่องดื่ม และหมวดวัสดุก่อสร้าง นอกนั้น มูลค่าส่งออกมีน้อยมาก จนต้องรวมกันให้เหลือเพียง 2 หมวด เพื่อจะได้เห็นความสำคัญของสินค้าออกเหล่านี้ให้ชัดเจนนั่น

จากตัวเลขในตารางที่ 11 แสดงมูลค่าของสินค้าและร้อยละของมูลค่าสินค้าส่งออกส่งไปญี่ปุ่น โดยแบ่งพิจารณาออกเป็น 4 หมวด คือ

หมวดที่ 1 อาหารและเครื่องดื่ม รายการสินค้าสำคัญในหมวดนี้ ได้แก่ ข้าว ข้าวโพก น้ำตาล กุ้งสด พืช-ผักสด มันสำปะหลัง และใบยาสูบ

ในปี 1955 รายการสินค้าในหมวดนี้ มีความสำคัญมากที่สุด เพราะทำรายได้ให้กับประเทศเป็นมูลค่าถึง 86.81 % ของรายได้จากสินค้าออกทั้งหมด หรือเป็นมูลค่าของหมวดนี้ประมาณ 1,091.27 ล้านบาท สินค้าออกทั้งหมดมูลค่าลดลง มีมูลค่าไม่ถึง 600 ล้านบาท มูลค่าของสินค้าหมวดนี้ เป็นมูลค่า 382.72 ล้านบาท หรือคิดเป็น 64.49 % ของรายได้จากสินค้าออกทั้งหมด ซึ่งก็นับว่า ความสำคัญของสินค้าจำพวกอาหารยังมีบทบาทมากต่อเศรษฐกิจของประเทศ แต่ปีต่อมา สักส่วนของสินค้าหมวดนี้ก็ลดลงเรื่อย ๆ เหลือเพียง 32.64 % ของทั้งหมด หรือคิดเป็นมูลค่าเพียง 441.58 ล้านบาท ซึ่งนับว่า เป็นปีที่มูลค่าการส่งสินค้าหมวดนี้ออกลดลงต่ำที่สุด ปีต่อจากนั้นมูลค่าได้เพิ่มขึ้นอีกเรื่อย ๆ เพิ่มเป็น 1,695.19 ล้านบาท ในปี 1967 หรือคิดเป็นสัดส่วนการส่งออก 56.51 % ของสินค้าส่งออกทั้งหมด และในปี 1969 มูลค่าลดลงอีกเหลือ 1,207.77 ล้านบาท คิดเป็น 37.83 % ของสินค้าส่งออกทั้งหมด

การที่สินค้าหมวดนี้ส่งไปญี่ปุ่น ได้ลดความสำคัญลง เป็นเพราะข้าวที่เคยเป็นที่ต้องการมากของชาวญี่ปุ่น มูลค่าส่งออกไม่ค่อยสม่ำเสมอ บางปีก็ส่งออกเป็นมูลค่ามาก บางปีก็ส่งออกเป็นมูลค่าน้อย เพราะญี่ปุ่นสามารถผลิตข้าวได้เอง ข้าวโพดเป็นรายการที่ส่งออกไปญี่ปุ่นมากที่สุดในหมวดนี้ แต่ประเทศญี่ปุ่นเองก็ไม่ได้ให้ประเทศไทยยึดตลาดญี่ปุ่นเป็นตลาดที่จะส่งออกได้มากที่สุดตลอดไป โดยญี่ปุ่นสนับสนุนให้ประเทศอื่น ๆ ทำการผลิตข้าวโพดส่งไปขายให้ญี่ปุ่น เพื่อแข่งขันกับประเทศไทยอยู่เสมอ ดังนั้น ถึงแม้แนวโน้มการส่งข้าวโพดออกจะเพิ่มสูงขึ้น แต่มูลค่าส่งออกแต่ละปีก็ขึ้น ๆ ลง ๆ ทำให้มูลค่าส่งออกของสินค้าหมวดนี้ขึ้น ๆ ลง ๆ ตามไปด้วย แต่อย่างไรก็ตาม มูลค่าส่งออกเฉลี่ยประมาณปีละ 899.74 ล้านบาท และสัดส่วนของมูลค่าส่งออกเฉลี่ยประมาณปีละ 52.11 % จึงนับว่า สินค้าหมวดนี้มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจไทยมากที่สุด แม้ว่ามูลค่าส่งออกในปีหลัง ๆ จะลดลงก็ตาม

หมวดที่ 2 วัตถุดิบ รายการสินค้าที่สำคัญ ได้แก่ เมล็ดมะม่วง เมล็ดฝ้าย เมล็ดถั่ว ยาง ปอ สินแร่เหล็กและเนื้อแร่เหล็ก แร่ฟลูออไรท์ อัญมณี ไม้ และไม้แปรรูป

ในปี 1955 มูลค่าส่งออกของหมวดวัตถุดิบ แม้จะเป็นอันดับ 2 รองจากหมวดอาหาร แต่มูลค่าทางก็มาก เพราะมูลค่าส่งออกของวัตถุดิบมีเพียง 162.10 ล้านบาท และสัดส่วนการส่งออกมีเพียง 12.89 % แต่ในปีต่อมา มูลค่าส่งออกได้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และสัดส่วนการส่งออกยิ่ง

ตารางที่ 11. มูลค่าสินค้าและร้อยละของมูลค่าสินค้าส่งออกส่งไปญี่ปุ่น แบ่งแยกตามหมวดของสินค้า
(หน่วย.ล้านบาท)

ปี	สินค้าออกไป ญี่ปุ่นทั้งหมด	อาหาร, เครื่องดื่ม, ยาสูบ		วัตถุดิบ		เครื่องมือ เครื่องกลจักร		สิ่งหัตถกรรม	
		มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ
1955	1,257.12	1,091.27	86.81	162.10	12.89	.12	.01	3.61	.29
1956	593.42	382.72	64.49	204.60	34.48	1.39	.23	4.71	.79
1957	595.19	366.71	61.61	220.60	37.06	2.43	.41	5.45	.92
1958	485.72	314.18	64.68	168.79	34.75	.74	.15	2.02	.42
1959	888.46	409.28	46.07	475.28	53.49	.86	.10	3.04	.34
1960	1,529.83	591.53	38.67	929.18	60.74	2.36	.15	6.74	.44
1961	1,410.57	469.12	33.26	930.73	65.98	6.30	.45	4.43	.31
1962	1,352.96	441.58	32.64	895.23	66.17	7.51	.56	8.64	.64
1963	1,826.39	835.71	45.76	973.57	53.31	5.48	.30	11.64	.64
1964	2,672.86	1,499.21	56.09	1,154.80	43.20	10.24	.38	8.61	.32
1965	2,358.97	1,197.43	50.76	1,131.04	47.95	14.82	.63	15.68	.66
1966	2,940.53	1,597.48	54.33	1,283.64	43.65	19.42	.66	39.99	1.36
1967	2,999.61	1,695.19	56.51	1,229.76	41.00	13.31	.44	61.34	2.04
1968	2,874.10	1,496.99	52.09	1,202.45	41.84	7.74	.27	166.80	5.80
1969	3,192.36	1,207.77	37.83	1,698.96	53.22	5.27	.17	280.35	8.78

ที่มา : กรมศุลกากร

เพิ่มเร็วกว่ามูลค่า เพราะในปีต่อมามูลค่าสินค้าออกทั้งหมดลดลง มูลค่าส่งวัตถุดิบออกกลับเพิ่มขึ้น เป็น 204.60 ล้านบาท ทั้ง ๆ ที่ มูลค่าส่งออกของหมวดอาหารลดลง จึงเป็นเหตุให้สัดส่วนสินค้าส่งออกหมวดวัตถุดิบเพิ่มเป็น 34.48 % สัดส่วนส่งออกนี้ได้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนในปี 1962 สัดส่วนการส่งออกเพิ่มเป็น 66.17 % มูลค่าส่งออกประมาณ 895.23 ล้านบาท และมูลค่าส่งออกเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ปี 1969 มูลค่าส่งออกเพิ่มเป็น 1,698.96 ล้านบาท ซึ่งเป็นมูลค่าที่ส่งออกมากกว่าหมวดอาหาร และสัดส่วนการส่งออกก็มากกว่า คือ คิดเป็น 53.22 % ของสินค้าส่งออกทั้งหมดในปีนั้น

มูลค่าส่งวัตถุดิบออกเฉลี่ยในราว 15 ปี ประมาณปีละ 844.05 ล้านบาท คิดเป็น 45.98 % ของสินค้าออกทั้งหมดในปีนั้น

ปัจจุบัน สินค้าหมวดวัตถุดิบทำรายได้ให้กับประเทศมากที่สุด คือ มากกว่าครึ่งหนึ่งของรายได้จากสินค้าส่งออกทั้งหมด และในบรรดาสินค้าหมวดวัตถุดิบทั้งหมด ยางนับว่าเป็นสินค้าที่ทำรายได้ให้มากที่สุด มูลค่าส่งยางออกแต่ละปี เป็นมูลค่าประมาณครึ่งหนึ่งของหมวดวัตถุดิบทั้งหมด รองลงมาได้แก่ ปอ และเมล็ดพืชที่มีน้ำมันทั้งหลาย

การที่สินค้าในหมวดวัตถุดิบ ยังสามารถส่งออกเป็นมูลค่ามาก ทำรายได้ให้กับประเทศ มากกว่าหมวดอาหาร นับว่าเป็นการช่วยไม่ให้ประเทศไทยต้องขาดดุลกับประเทศญี่ปุ่นมากกว่านี้

หมวดที่ 3 เคมีภัณฑ์และเครื่องจักรกล เป็นรายการสินค้าที่แทบจะผลิตไม่ได้เลยในประเทศ ประกอบกับเคมีภัณฑ์และเครื่องจักรกลก็นำเข้าจากประเทศญี่ปุ่นเป็นส่วนใหญ่ รายการในหมวดนี้ที่ส่งออกไปญี่ปุ่น จึงเป็นรายการ RE-EXPORT แทบทั้งสิ้น

มูลค่าส่งออกเฉลี่ยประมาณปีละ 6.53 ล้านบาท สัดส่วนการส่งออกประมาณปีละ 0.32 % เท่านั้น

หมวดที่ 4 สินค้าหัตถกรรม ได้แก่ เครื่องแต่งกาย เครื่องเรือนและเครื่องติดตั้ง เครื่องใช้สำหรับการเดินทาง เพชรนิลจินดา และผ้าไหม

มูลค่าส่งออกสินค้าประเภทนี้ เฉลี่ยประมาณปีละ 41.53 ล้านบาท หรือคิดเป็นสัดส่วนปีละประมาณ 1.58 % เท่านั้น ในปีแรก ๆ มูลค่าส่งออกต่ำมากไม่เกินปีละ 10 ล้านบาท และสัดส่วนการส่งออกก็ไม่เกิน 1 % ปี 1965 มูลค่าส่งออกเพิ่มขึ้นเป็น 15.68 ล้านบาท หลังจากนั้น

มูลค่าส่งออกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและสัดส่วนการส่งออกก็เพิ่มขึ้นด้วย ปี 1967 มูลค่าส่งออก 61.34 ล้านบาท คิดเป็น 2.04% และปี 1969 สัดส่วนการส่งออกคิดเป็น 8.78 % เป็นมูลค่าส่งออก 280.35 ล้านบาท

ในปีหลัง ๆ นี้ มูลค่าส่งออกได้เพิ่มขึ้นเป็นที่น่าพอใจ สินค้าที่มีมูลค่าส่งออกมากในปีหลัง ๆ ได้แก่ พวกเพชรนิลจินดาต่าง ๆ และผ้าทอ รวมถึง ผ้าไหม เพราะสินค้าเหล่านี้กำลังเป็นที่นิยมของคนญี่ปุ่น จำพวกเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายต่าง ๆ ก็สามารถทำรายได้ให้กับประเทศมากเช่นกัน

สรุป จากโครงสร้างการค้าระหว่างประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ซึ่งแบ่งแยกตามหมวดของสินค้า อาจกล่าวได้ว่า สินค้าเข้าที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของไทย ได้แก่ สินค้าเข้าหมวดหัตถกรรมทั้งสำหรับการอุปโภคบริโภคและสำหรับการอุตสาหกรรม และสินค้าประเภททุน มูลค่าสินค้าทั้ง 3 ประเภทนี้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และสัดส่วนการนำเข้าก็สูงอย่างสม่ำเสมอ คือ สูงถึงร้อยละ 97-98 ของสินค้าเข้าทั้งหมดในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ 1955-1969 ส่วนทางด้านสินค้าออก สินค้าที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของไทย ได้แก่ สินค้าออกหมวดอาหารและวัตถุดิบ ซึ่งสัดส่วนของสินค้าทั้ง 2 ประเภทนี้ ก็สูงถึงร้อยละ 97-98 ของสินค้าออกทั้งหมดในช่วงระยะตั้งแต่ 1955-1969 เช่นกัน ในบรรดาสินค้าเข้าและสินค้าออกหมวดที่มีความสำคัญเหล่านี้มีสินค้าบางชนิดที่มีความสำคัญต่อมูลค่าสินค้าเข้าและสินค้าออกมาก เพราะสินค้าเหล่านี้ส่งเข้าและส่งออกเป็นมูลค่าสูง เช่น สินค้าออกก็มี ข้าว ข้าวโพด ปอ ยาง มันสำปะหลัง เป็นต้น และสินค้าเข้าก็มี ยานพาหนะทางบก เครื่องจักรกล เหล็กและเหล็กกล้า กระจกและกระจกแว่น ไม้หัตถกรรม เป็นต้น ซึ่งสินค้าเหล่านี้ ควรจะก่อให้เกิดรายได้และเสียค่าใช้จ่าย

2.3. รายการสินค้าเข้าและสินค้าออกสำคัญ

ในบรรดาการค้าระหว่างไทยและญี่ปุ่น มีสินค้าบางรายการที่ไทยส่งเข้าจากญี่ปุ่นเป็นจำนวนมาก และไทยส่งออกไปญี่ปุ่นเป็นจำนวนมาก ซึ่งนับว่ามีความสำคัญต่อโครงสร้างการค้าระหว่างไทยและญี่ปุ่นมาก ควรจะได้อธิบายไว้ในรายละเอียดของแต่ละรายการด้วย

ตารางที่ 12. มูลค่าและสัดส่วนสินค้าเข้าสำคัญจากญี่ปุ่น 5 ชนิด

(หน่วย.ล้านบาท)

ปี	เหล็กและเหล็กกล้า		ยานพาหนะทางบก		เครื่องกลจักร		ปุ๋ยหัตถกรรม		กระดาษ		สินค้าเข้าจาก ญี่ปุ่นทั้งหมด
	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ	
1955	255.65	18.5	47.76	3.4	40.54	2.9	3.71	.3	32.05	2.3	1,376.49
1956	262.50	20.9	24.56	1.9	88.60	7.0	7.46	.6	23.35	1.8	1,255.67
1957	312.99	17.9	63.03	3.4	113.74	6.5	18.00	1.0	62.94	3.4	1,746.30
1958	458.28	24.2	75.61	4.0	204.29	10.8	24.58	1.3	70.42	3.7	1,890.10
1959	396.45	17.5	101.70	4.5	283.82	12.6	29.74	1.3	56.36	2.5	2,255.78
1960	468.68	19.0	220.02	8.9	248.96	10.1	23.91	.9	96.56	3.9	2,463.30
1961	503.08	17.0	253.48	8.6	366.72	12.4	23.48	.8	114.50	3.9	2,952.61
1962	491.85	14.6	390.90	11.6	433.59	22.9	36.78	1.1	104.96	3.1	3,357.36
1963	601.72	14.8	589.16	14.4	595.04	14.5	62.16	.5	99.63	2.4	4,073.47
1964	748.50	15.9	774.19	16.4	736.57	15.6	72.18	1.5	84.10	1.8	4,704.33
1965	771.39	14.8	863.31	16.6	842.67	16.2	53.97	1.0	102.58	1.9	5,199.77
1966	1,079.22	11.8	1,087.60	11.7	1,063.34	11.6	115.80	1.2	151.87	1.6	9,136.08
1967	1,163.54	14.4	1,412.73	17.5	1,381.84	17.2	178.15	2.2	163.78	2.0	8,046.00
1968	1,225.47	14.8	1,722.49	20.8	1,547.82	18.7	178.26	2.1	161.42	1.9	8,273.85
1969	1,304.27	13.7	1,630.77	17.1	2,397.00	25.2	163.60	1.7	205.79	2.2	9,516.40

ที่มา. กรมศุลกากร

หมายเหตุ. ร้อยละหมายถึง ร้อยละของสินค้าเข้าที่ส่งจากญี่ปุ่นทั้งหมด

2.3.ข.1 รายการสินค้าเข้าสำคัญ จะพิจารณาถึงสินค้าเข้าสำคัญที่มีมูลค่ามากและมีแนวโน้มการนำเข้าเพิ่มขึ้นอยู่เรื่อย ๆ 5 รายการ ก็จะได้เห็นได้จากมูลค่าและสัดส่วนการนำเข้าซึ่งแสดงไว้ในตารางที่ 12

1. เหล็กและเหล็กกล้า

ในระยะต้น ๆ เหล็กและเหล็กกล้าที่สั่งเข้ามาจากญี่ปุ่นมีมูลค่าไม่สูงมากนัก แนวโน้มการนำเข้าก็เพิ่มสูงขึ้นอยู่เรื่อย ๆ ในปี 1955 มูลค่าเหล็กสั่งเข้าประมาณ 256 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 18.5 ของสินค้าเข้าจากญี่ปุ่นทั้งหมด มูลค่าสั่งเข้าได้เพิ่มขึ้นทุกปี ในอัตราปีละ 13.2% มูลค่านำเข้าในปี 1969 ได้เพิ่มขึ้นเป็น 1,304 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 13.7 ของสินค้าเข้าจากญี่ปุ่นทั้งหมด มูลค่านำเข้าเหล็กเข้าจากญี่ปุ่นจะเห็นได้จากเงินจากตารางที่ 12 ซึ่งจะได้เห็นว่า การสั่งเหล็กและเหล็กกล้าจากญี่ปุ่นเข้ามา ได้มีอัตราเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทุกปี เหล็กชนิดที่สั่งเข้ามากที่สุด ได้แก่ เหล็กแผ่น เหล็กเส้น (Galvanized Sheets and Plates, of Iron or Steel)

ปัจจุบัน ประเทศไทยสามารถผลิตเหล็กและเหล็กกล้าได้แล้ว และปริมาณการผลิตเหล็กก็เพิ่มสูงขึ้นอย่างเป็นที่น่าสังเกต แต่ปริมาณการนำเข้าก็เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เช่นกัน ทั้งนี้ เป็นเพราะในช่วงปี 1965-1969 เป็นช่วงที่ประเทศไทยมีอัตราการขยายตัวในการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว การนำเข้าเหล็กจะเห็นได้จากตัวเลขในตาราง

ตารางที่ 13. การผลิต การส่งออก และการนำเข้า ของเหล็กประเภทต่าง ๆ (เมตริกตัน)

	1965	1966	1967	1968	1969	1970
ผลิต	4,000	40,000	50,000	109,000	190,000	212,050
ส่งออก	462	937	2,544	3,971	2,194	3,762
นำเข้า	423,928	555,562	661,407	650,709	622,785	755,100

ที่มา. วารสารเศรษฐกิจ ธนาคารกรุงเทพ จำกัด เดือนธันวาคม 2515 หน้า 723

ในขณะที่ประเทศไทยมีอัตราการขยายตัวในการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะสามารถผลิตเหล็กและเหล็กกล้าได้เองแล้วก็ตาม แต่ผลผลิตก็ยังไม่สามารถสนองความต้องการภายในประเทศได้อย่างพอเพียง จึงจำเป็นต้องนำเข้าจากต่างประเทศ และนำเข้าเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ญี่ปุ่นเป็นประเทศผู้ผลิตเหล็กและเหล็กกล้าที่อยู่ใกล้เคียงประเทศไทยที่สุด จึงมีการสั่งซื้อเหล็กจากญี่ปุ่นเป็นมูลค่ามากทุก ๆ ปี

2. กระดาษและกระดาษแข็ง

ปริมาณความต้องการกระดาษและกระดาษแข็งของไทยมีอยู่มาก แต่คนไทยยังไม่สามารถผลิตกระดาษที่มีคุณภาพดีได้ จึงจำเป็นต้องสั่งมาจากต่างประเทศ ในระยะหลัง ๆ ไทยสามารถผลิตกระดาษไว้ใช้เองได้บ้าง แต่ปริมาณการผลิตก็ยังไม่สามารถสนองความต้องการของประชาชนได้หมด มูลค่าการนำเข้าจึงยังไม่ลดลง

ในระยะปี 1955-1960 มูลค่านำเข้าของกระดาษและกระดาษแข็งจากญี่ปุ่นมีมูลค่าไม่สูงมากนัก แต่มูลค่าตั้งเข้าก็เพิ่มขึ้นทุกปี ปี 1955 มูลค่านำเข้าจากญี่ปุ่นเท่ากับ 32.05 ล้านบาท มูลค่าตั้งเข้าเพิ่มขึ้นเป็น 96.56 ล้านบาท ในปี 1960 ปี 1965 มีมูลค่าตั้งเข้าเพิ่มขึ้นเป็น 151.87 ล้านบาท และเป็น 205.40 ล้านบาท ในปี 1969 รายละเอียดมูลค่าการนำเข้ากระดาษและกระดาษแข็งเข้า ได้มีไว้จาก ตารางที่ 12

มีข้อสังเกตสำคัญสำหรับกรณีผลิตกระดาษและกระดาษแข็งในประเทศไทย ถึงแม้ปัจจุบันประเทศไทยจะสามารถผลิตขึ้นใช้ในประเทศได้บ้าง แต่วัตถุดิบที่ใช้ในการทำกระดาษก็ยังคงต้องการสั่งเข้าจากต่างประเทศ ซึ่งก็ต้องสั่งเข้ามาจากญี่ปุ่นอีกเช่นเคย และมูลค่าการนำเข้ากระดาษและกระดาษแข็งเข้าภายหลังที่มีการผลิตภายในประเทศแล้วก็ยังคงสูงอยู่ ไม่ได้ลดลง ทั้งนี้เป็นเพราะมีสินค้ากระดาษซึ่งไม่ค่อยจำเป็นสั่งเข้ามาจำหน่ายเป็นจำนวนมาก เช่น กระดาษเขียนจดหมาย ของจดหมาย สมุดบันทึก แม้แต่กระดาษวาดเขียน ซึ่งสั่งเข้ามาจากประเทศญี่ปุ่นจะมีราคาแพงกว่ากระดาษวาดเขียนซึ่งสามารถผลิตได้ในประเทศ แต่ก็เป็นที่นิยมใช้กันทั่วไป จึงจัดเข้าเป็นสินค้ากระดาษประเภทอุปโภคบริโภค ซึ่งควรจะมีการควบคุมการนำเข้าด้วย เพราะเป็นสาเหตุให้ประเทศไทยต้องขาดดุลการค้ากับญี่ปุ่นด้วยเช่นกัน

3. ปุ๋ยที่ตกกรรม

เป็นรายการที่จำเป็นต้องสั่งเข้า เพราะปุ๋ยต้องใช้สำหรับเกษตรกร ซึ่งเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุดในประเทศ และปุ๋ยที่นำเข้ามาจากญี่ปุ่นก็เหมาะสมกับพืชที่ปลูกในประเทศไทย ชนิดที่สั่งเข้ามากที่สุดคือ Ammonium Phosphates มูลค่าการนำเข้าปุ๋ยเข้าจากญี่ปุ่นในปีต้น มีไม่มากนัก แต่ในระยะหลังแนวโน้มการนำเข้าเพิ่มขึ้นตลอด

รายละเอียดมูลค่าการนำเข้าแสดงให้เห็นชัดเจนในตารางที่ 12 ซึ่งพอจะนำมากล่าวได้ว่า ในปี 1955 มูลค่าสั่งเข้ามีเพียง 3.70 ล้านบาท มูลค่านำเข้าจนถึงปี 1962 ยังคงต่ำอยู่คือ มูลค่านำเข้าแต่ละปี มีค่าไม่ถึง 40 ล้านบาท หลังปี 1962 มูลค่าเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เป็น 72.17 ล้านบาท ในปี 1964 และเพิ่มขึ้นสูงสุดเป็น 178.15 ล้านบาทในปี 1967 มูลค่านำเข้าตราบนี้ก็ยังมียุคค่าอยู่ในระดับเดียวกัน ถึงจะลดลงบ้างในปี 1969 แต่มูลค่านำเข้าก็ไม่ลดลงมากนัก

4. ยานยนต์พาหนะทางบก

ไถ่แก่ รถยนต์ทั้งรถยนต์นั่งและรถบรรทุก รถจักรยานยนต์ เป็นรายการสินค้าเข้าที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งในปัจจุบัน

มูลค่านำเข้าของสินค้าประเภทนี้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วมาก อัตราเพิ่มสูงถึงปีละ 34.6 % มูลค่านำเข้าในปี 1955-1958 ต่ำมาก และสัดส่วนในสินค้าเข้าจากญี่ปุ่นทั้งหมดก็ต่ำมากเช่นกัน ปีต่อ ๆ มามูลค่านำเข้าได้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และสัดส่วนก็เพิ่มขึ้นด้วย (โปรดดูตารางที่ 12) จะเห็นได้ว่า ในปี 1955 มูลค่านำเข้า มีมูลค่าต่ำมาก เท่ากับ 48 ล้านบาท สัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 3.4 ของสินค้าเข้าจากญี่ปุ่นทั้งหมด ในปี 1962 มูลค่านำเข้าได้เพิ่มขึ้นเป็น 391 ล้านบาท สัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 11.6 ของสินค้าเข้าจากญี่ปุ่นทั้งหมด หลังจากนั้น มูลค่านำเข้าได้เพิ่มขึ้นรวดเร็วมาก ในปี 1969 มูลค่านำเข้าเท่ากับ 1,631 ล้านบาท เป็นร้อยละ 17.1 ของสินค้าเข้าจากญี่ปุ่นทั้งหมด

สาเหตุที่รถยนต์และรถจักรยานยนต์ถูกตั้งเข้ามาจำหน่ายเป็นจำนวนมากในระยะหลัง ๆ เป็นเพราะรถยนต์ได้กลายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตประจำวันของคนในเมืองหลวง รวมทั้งรถจักรยานยนต์ด้วย รถยนต์จากประเทศญี่ปุ่นมีคุณภาพดีพอสมควร เหมาะสมกับราคาที่ไม่แพงนัก

ประกอบกันส่วนประกอบสำหรับเปลี่ยนเนื้อตองการซ่อมแซม ก็มีราคาไม่แพงและหาได้ง่าย จึงทำให้รถยนต์จากประเทศญี่ปุ่นเป็นที่นิยมกันทั่วไป ปริมาณรถยนต์ที่นำเข้ามาจากญี่ปุ่น ในปี 1960 คิดเป็นร้อยละ 6.7 ของรถยนต์ที่นำเข้ามาทั้งหมด และมูลค่ารถยนต์ที่นำเข้ามาจากญี่ปุ่นก็คิดเป็นร้อยละ 5.25 ของมูลค่ารถยนต์ที่นำเข้ามาทั้งหมด สัดส่วนของทั้งปริมาณและมูลค่านำเข้าได้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในปี 1965 ปริมาณรถยนต์ที่นำเข้ามาจากญี่ปุ่น คิดเป็นร้อยละ 37.06 ของปริมาณรถยนต์ที่นำเข้ามาทั้งหมด และมูลค่านำเข้าก็คิดเป็นร้อยละ 28.17 ของมูลค่ารถยนต์ที่นำเข้ามาทั้งหมด ในปี 1969 ปริมาณรถยนต์ที่นำเข้ามาจากญี่ปุ่นได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 51.16 ของปริมาณนำเข้าทั้งหมด และมูลค่านำเข้าในปีนี้ก็คิดเป็นร้อยละ 38.08 ของมูลค่านำเข้ารถยนต์ทั้งหมด (7) ซึ่งนับว่ารถยนต์จากญี่ปุ่นเป็นที่นิยมใช้กันมากในประเทศไทย

สำหรับปริมาณรถยนต์ที่นำเข้านี้ ไม่ได้ทำการแยกประเภทเอาไว้ว่า เป็นรถยนต์นั่งหรือรถบรรทุก ดังนั้นเมื่อจัดพวกรยานยนต์ต่างชนิดเข้าเป็นสินค้าประเภทหนึ่ง ก็อาจตั้งข้อสังเกตได้ว่า ในสินค้าประเภทนี้ มีสินค้าบริโกลรวมอยู่ด้วย ซึ่งอาจเป็นสาเหตุให้สัดส่วนของสินค้าประเภทหนึ่งสูง ว่าที่เป็นอย่างจริงสักเล็กน้อย

นอกจากรถยนต์จากญี่ปุ่นจะเป็นที่นิยมใช้กันมากในประเทศไทย รถจักรยานยนต์จากญี่ปุ่นก็เป็นที่นิยมใช้มากเช่นกัน สังเกตได้จากทั่ว ๆ ไป จะเห็นได้ว่า รถจักรยานยนต์ที่ใช้ในประเทศไทย เป็นรถจักรยานยนต์จากญี่ปุ่นแทบทั้งสิ้น

5. เครื่องกลจักรต่าง ๆ หมายความว่า เครื่องกลจักรที่ใช้ในการเหมืองแร่ การก่อสร้าง และการอุตสาหกรรมอื่น ๆ เครื่องกลจักรไฟฟ้า และเครื่องกลจักรกำเนิดกำลัง

รายการเครื่องกลจักรชนิดต่าง ๆ เหล่านี้ จัดเข้าเป็นสินค้าประเภทหนึ่ง ซึ่งในระยะหลังนี้ ความต้องการสินค้าเข้าประเภทหนึ่งในประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้นมากเนื่องจาก กำลังแรงรักพัฒนาเศรษฐกิจให้เป็นประเทศอุตสาหกรรม มูลค่านำเข้าของรายการต่าง ๆ เหล่านี้ จึงเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในอัตราเพิ่มสูงถึงปีละ 29.3%

(7) ดูรายละเอียดในตารางที่ 14

ตารางที่ 14. ปริมาณและมูลค่าการนำรถยนต์เข้าจากญี่ปุ่น

ปี	ปริมาณการนำรถยนต์เข้า			มูลค่าการนำรถยนต์เข้า (ล้านบาท)		
	จากญี่ปุ่น	ทั้งหมด	ร้อยละ	จากญี่ปุ่น	ทั้งหมด	ร้อยละ
1960	247	3,665	6.74	6.13	116.82	5.25
1961	367	3,616	10.15	10.06	115.81	8.69
1962	725	4,638	15.63	16.33	146.58	11.14
1963	3,555	9,150	38.85	81.11	261.27	31.04
1964	3,930	11,178	35.16	84.92	288.54	29.43
1965	4,253	11,474	37.06	90.54	321.41	28.17
1966	4,409	14,984	29.42	92.43	434.54	21.27
1967	6,764	23,316	29.10	143.79	558.56	25.75
1968	13,993	27,898	50.16	294.96	764.60	38.58
1969	12,470	24,376	51.16	267.21	701.67	38.08

ที่มา. กรมศุลกากร

มูลค่านำเข้า จะแสดงให้เห็นชัดเจนขึ้นจากตารางที่ 12 คือ ในปี 1955 และปี 1956 มูลค่านำเข้าของเครื่องกลจักรต่าง ๆ จากประเทศญี่ปุ่น มีมูลค่าไม่ถึง 100 ล้านบาท มูลค่านำเข้าในปี 1957 เป็นมูลค่าเพียง 114 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 6.5 ของสินค้าเข้าจากญี่ปุ่นทั้งหมด ปีต่อมา มูลค่านำเข้าและสัดส่วนนำเข้าได้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ปี 1963 มูลค่านำเข้าเท่ากับ 595 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 14.5 ของสินค้าเข้าจากญี่ปุ่นทั้งหมด และเพิ่มขึ้นเป็น 2,397 ล้านบาทในปี 1968 คิดเป็นร้อยละ 25.2 ของสินค้าเข้าจากญี่ปุ่นทั้งหมด

รายการสินค้าประเภทนี้ได้เป็นที่นิยมอย่างมากในระยะหลัง ๆ นี้ เป็นเพราะสินค้าประเภทนี้จากประเทศญี่ปุ่นมีราคาถูกกว่าสินค้าจากประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะเครื่องไฟฟ้าทั้งหลาย มีมูลค่านำเข้ามากกว่า เครื่องกลจักรชนิดอื่น ๆ เพราะเมื่อประเทศเจริญขึ้น ประชาชนก็เห็นถึงความจำเป็นของความสะดวกต่าง ๆ เช่น ตู้เย็น พัดลม เครื่องซักผ้า และอื่น ๆ เป็นสิ่งจำเป็น ประกอบกับสินค้าประเภทเครื่องกลจักรเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเกษตรและอุตสาหกรรม จึงทำให้มูลค่านำเข้าเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

2.3.ข.2 รายการสินค้าออกสำคัญ

1. ข้าว มูลค่าที่ส่งไปญี่ปุ่นมีมูลค่าเพียงร้อยละ 6 ของข้าวที่ส่งออกทั้งหมด (จากตารางที่ 16) และปริมาณการส่งออกก็ไม่ค่อยสม่ำเสมอ ขึ้น ๆ ลง ๆ ตามปริมาณความต้องการของญี่ปุ่น ทั้งนี้ เพราะที่ญี่ปุ่นสามารถผลิตข้าวได้มากขึ้น จึงมีความต้องการซื้อข้าวจากประเทศอื่น ๆ ลดลง นอกจากนั้น ประเทศแถบเอเชียอื่น ๆ ก็ได้ปรับปรุงการผลิตข้าวได้มากขึ้น สามารถส่งออกได้บ้าง ญี่ปุ่นจึงเฉลี่ยตลาดข้าวไปตามประเทศลูกค้าของตน ความต้องการข้าวจากไทยจึงขึ้น ๆ ลง ๆ เพราะขึ้นอยู่กับสิ่งเหล่านี้

แต่เดิม ข้าวที่ส่งไปญี่ปุ่น เคยเป็นส่วนสำคัญในสินค้าออกที่ไทยส่งไปญี่ปุ่นทั้งหมด จากตารางที่ 15 แสดงมูลค่าข้าวไทยและสัดส่วนของข้าวไทยในสินค้าออกทั้งหมด ปี 1957 มูลค่าข้าวไทยเท่ากับ 232 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 39 ของสินค้าออกทั้งหมด สัดส่วนของข้าวไทยได้ลดลงเรื่อย ๆ แม้ว่า ในบางปีมูลค่าส่งข้าวออกจะเพิ่มขึ้นก็ตาม ในปี 1961 มูลค่าส่งออกได้ลดลงเหลือเพียง 99 ล้านบาท และสัดส่วนได้ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 7 ของสินค้าออกทั้งหมด มูลค่าส่งข้าวไปญี่ปุ่นสูงสุด ได้แก่ ปี 1967 มูลค่าเท่ากับ 388 ล้านบาท และสัดส่วนคิดเป็น

ตารางที่ 15. มูลค่าและสัดส่วนสินค้าออกสำคัญไปญี่ปุ่น 5 ชนิด (หน่วย. ล้านบาท)

ปี	ข้าว		ยาง		ข้าวโพค		ผลิตภัณฑ์ มันสำปะหลัง		ปอ		มูลค่าส่งไป ญี่ปุ่นทั้งหมด
	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ	
1957	232	39	1	.2	40	7	1	.2	11	2	595
1958	167	34	4	.9	145	29	1	.2	9	2	486
1959	204	23	254	29	201	22	2	.2	13	1	838
1960	150	10	664	43	474	31	2	.1	49	3	1,530
1961	99	7	543	38	426	30	8	.5	131	9	1,411
1962	144	11	567	42	237	18	11	.8	88	7	1,353
1963	216	12	641	35	496	27	24	1.3	89	5	1,826
1964	283	11	783	29	1,010	37	64	2	113	4	2,673
1965	303	13	532	18	662	28	27	1	209	9	2,359
1966	236	8	568	19	1,027	35	32	1	213	7	2,941
1967	388	13	581	19	821	27	110	4	226	8	3,000
1968	351	12	572	16	685	24	81	3	158	5	2,874
1969	195	6	978	31	525	16	66	2	198	6	3,192
1970	66	2	1,153	31	878	23	78	2	207	6	3,770
1971	45	1	996	23	1,107	26	93	2	188	4	4,277

ที่มา. ธนาคารแห่งประเทศไทย

หมายเหตุ. ร้อยละหมายถึง ร้อยละของสินค้าออกทั้งหมดที่ส่งไปญี่ปุ่น

ร้อยละ 13 ของสินค้าออกทั้งหมด มูลค่าส่งออกได้ลดลงเรื่อย ๆ จนเหลือเพียง 45 ล้านบาทในปี 1971 และสัดส่วนคิดเป็นเพียงร้อยละ 1 ของสินค้าออกทั้งหมดเท่านั้น

เหตุผลอีกประการหนึ่ง ของการที่ความต้องการข้าวของญี่ปุ่นได้ลดลงเรื่อย ๆ ของการอาหารของญี่ปุ่นแสดงว่า (8) เนื่องจากชาวญี่ปุ่นเปลี่ยนจากการบริโภคข้าวเป็นอาหารหลักมาบริโภคขนมปัง เนื้อสัตว์และผักแทนข้าว ในปี 1962 ชาวญี่ปุ่นเคยบริโภคข้าวคนละ 117.2 กิโลกรัมต่อปี แต่ในปี 1965 การบริโภคลดลงเหลือ 110.5 กิโลกรัมต่อปี ประกอบกับแหล่งนำเข้าของญี่ปุ่นไม่ได้อยู่ที่ไทยแห่งเดียว จากเหตุผลเหล่านี้ ความต้องการข้าวจากไทยของญี่ปุ่นจึงลดลงเรื่อย ๆ

2. ข้าวโพค นับว่าเป็นสินค้าออกที่ส่งไปญี่ปุ่นที่สำคัญที่สุดในปัจจุบัน ปี 1957 มูลค่าส่งออกเท่ากับ 40 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 7 ของสินค้าออกทั้งหมดมูลค่าเพิ่มขึ้นเป็น 496 ล้านบาทในปี 1963 คิดเป็นร้อยละ 27 ของสินค้าออกทั้งหมด และมูลค่าส่งออกเพิ่มขึ้นเป็น 1,107 ล้านบาทในปี 1971 คิดเป็นร้อยละ 26 ของสินค้าออกทั้งหมด ภายหลังจากที่ญี่ปุ่นได้ยกเลิกโควตาข้าวโพคในตาราง 15 และเปรียบเทียบมูลค่าส่งออกข้าวโพคออกทั้งหมด ในตารางที่ 4

ประเทศไทยเริ่มทำการส่งข้าวโพคออกตั้งแต่ปี 1957 และส่งออกอย่างเป็นล่ำเป็นสันตั้งแต่ปี 1959 จากมูลค่าส่งออกทั้งหมดในปี 1959 ประมาณ 250 ล้านบาท ญี่ปุ่นได้รับซื้อเป็นมูลค่าถึง 201 ล้านบาท ปริมาณส่งออกได้เพิ่มขึ้นรวดเร็ว ทั้ง ๆ ที่ปริมาณผลิตไม่เพิ่มเร็วนัก ญี่ปุ่นจึงเป็นลูกค้าใหญ่ที่สุด คือ ซื้อข้าวโพคจากไทยไปในปริมาณร้อยละ 80 ของปริมาณข้าวโพคที่ส่งออก ต่อมาเมื่อไทยแสวงหากตลาดได้เพิ่มขึ้น อัตราส่วนของการส่งข้าวโพคไปญี่ปุ่น จึงเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยตามสถิติในตารางที่ 17 ปรากฏว่า ระหว่างปี 1960-1970 ญี่ปุ่นได้ซื้อข้าวโพคจากไทยประมาณ 57% ของปริมาณที่ ประเทศไทยส่งข้าวโพคออกทั้งหมด

แนวโน้มของการส่งข้าวโพคเข้าของญี่ปุ่นจากประเทศไทย ได้เพิ่มขึ้นแทบทุกปี ญี่ปุ่นส่งข้าวโพคเข้าประเทศปีละประมาณ 4 ล้านตัน และความต้องการเพิ่มขึ้นทุกปี ประมาณปีละ 2-3 แสนตัน (9) จึงเป็นโอกาสอันดีของไทย ที่จะเพิ่มการขายข้าวโพคให้ญี่ปุ่น เพราะประเทศไทยได้เปรียบ

(8) "ชาวต่างประเทศ" ใน ข่าวการค้าต่างประเทศ ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนมิถุนายน 2510 หน้า 55

(9) คำบรรยายเรื่อง การค้าข้าวและพืชผล โดย จิตต์ ภูมิศิริ ใน จดหมายเหตุสภาหอการค้า ฉบับที่ 39/2512 วันศุกร์ที่ 26 กันยายน 2512 หน้า 25

ประเทศผู้ผลิตรายอื่น ๆ เนื่องจากอยู่ใกล้ญี่ปุ่นมากกว่า แต่ญี่ปุ่นก็ไม่ได้มีเจตนาที่จะรับซื้อข้าวโพด ในภูมิภาคนี้จากประเทศไทยเพียงประเทศเดียว ญี่ปุ่นพยายามสนับสนุนประเทศในภาคตะวันออกไกล ให้ทำการผลิตข้าวโพดเพื่อส่งไปขายให้ญี่ปุ่นเพื่อแข่งขันกับประเทศไทยอยู่เสมอ สิ่งที่ประเทศไทยควร จะดำเนินการก็คือ หาทางลดต้นทุนในการผลิตและส่งออกให้ต่ำลง เพื่อที่จะแข่งขันกับประเทศ เหล่านี้ได้

3. ยางกิม ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่รับซื้อยางกิมที่สำคัญประเทศหนึ่ง นอกเหนือจากประเทศสหรัฐอเมริกา มาเลเซีย, สิงคโปร์, เยอรมันตะวันตก, อิตาลี และอังกฤษ มูลค่าที่ส่งออกไปญี่ปุ่น เฉลี่ยแล้ว ประมาณ 34% ของมูลค่ายางส่งออกทั้งหมด (จากตารางที่ 17) และแนวโน้มของยางกิมที่ส่ง ออกยังเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในอัตราเพิ่มปีละ 23.1% รายละเอียดการส่งยางกิมไปญี่ปุ่น ดูได้จาก ตารางที่ 15

ญี่ปุ่นซื้อยางกิมเข้าประเทศประมาณปีละ 2 แสนตันเศษ ซื้อจากไทยประมาณปีละ 6 หมื่นตัน (10) มูลค่ายางที่ส่งออกปีแรก ๆ มีมูลค่าไม่มากนัก เริ่มส่งออกมาในปี 1959 มูลค่าส่ง ออกเท่ากับ 254 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 29 ของสินค้าออกทั้งหมด มูลค่าส่งออกเพิ่มขึ้นเป็น 783 ล้านบาทในปี 1964 สัดส่วนของยางในสินค้าออกทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 29 มูลค่าส่งออกสูงสุดเท่า กับ 1,153 ล้านบาทในปี 1970 คิดเป็นร้อยละ 31 ของสินค้าออกทั้งหมด

ปริมาณยางที่ส่งออกไปยังญี่ปุ่นนี้ น่าจะส่งออกได้มากกว่านี้ แต่เนื่องจากพันธะของ ประเทศไทยคุณภาพสูงยางพันธุ์ของมาเลเซียไม่ได้ (11) การขนส่งที่ทำเรือส่งขายยังไม่สะดวก และ การหีบห่อที่ทำด้วยมือ ไม่ได้หีบห่อโดยเครื่องจักรแบบมาเลเซีย จึงทำให้ห่อแตก เละอะทะอะ ญี่ปุ่นจึงนิยมซื้อจากมาเลเซียมากกว่า

4. ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง เป็นสินค้าออกที่นำรายได้ให้กับประเทศอีกชนิดหนึ่ง แม้ว่ามูลค่าส่งออก ไปญี่ปุ่นเป็นสัดส่วนกับมูลค่าส่งออกทั้งหมดน้อยมาก เฉลี่ยแล้วประมาณ 7% ของผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ส่งออกทั้งหมด (จากตารางที่ 17) แต่แนวโน้มการส่งออกก็เพิ่มขึ้นและมาลดลงในระยะไม่กี่ปี หลังนี้เท่านั้น ดังจะเห็นจาก ตารางที่ 15

(10) หนังสือพิมพ์ หอการค้าไทย สิงหาคม 2512 หน้า 31

(11) ที่เกี่ยวข้อง

ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังที่ไทยส่งไปขายให้ญี่ปุ่น อยู่ในประเภทแป้งมันสำปะหลังซึ่งเป็นอาหารคน คุณค่ารายสำคัญนอกจากญี่ปุ่นก็คือ สหรัฐอเมริกา เนื่องจากในระยะหลังสหรัฐอเมริกาสามารถผลิตแป้งข้าวโพดได้ถูกลง แป้งข้าวโพดจึงเป็นที่นิยมมากกว่าแป้งมันสำปะหลัง จึงเป็นผลทำให้สหรัฐสั่งซื้อแป้งมันสำปะหลังจากไทยลดลงมาก และให้ราคาถูกลง ไทยจึงต้องหันไปขอร้องให้ญี่ปุ่นให้โควตาแก่ไทยให้ส่งแป้งมันสำปะหลังไปขายในญี่ปุ่นบ้าง ในปี 1968 ญี่ปุ่นยอมอนุมัติโควตาให้ส่งแป้งมันสำปะหลังจากไทยเป็นจำนวน 40,000 ตัน แต่ก็ไม่ช่วยให้ไทยมีโอกาสส่งแป้งมันสำปะหลังให้ญี่ปุ่นได้มากนัก เพราะญี่ปุ่นเรียกเก็บภาษีนำเข้าจากแป้งมันสูงถึง 25 % แต่ไม่ได้เรียกเก็บภาษีนำเข้าแป้งข้าวโพดเลย

มูลค่าส่งแป้งมันสำปะหลังไปญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นในอัตราสูงถึง 43.9 % ต่อปี มูลค่าส่งออกในปี 1957-1960 มีมูลค่าต่ำมาก (โปรดดูตารางที่ 15) มูลค่าส่งออกได้เพิ่มขึ้นเป็น 64 ล้านบาทในปี 1964 คิดเป็นร้อยละ 2 ของสินค้าส่งออกไปญี่ปุ่นทั้งหมด และมูลค่าได้เพิ่มขึ้นเป็น 93 ล้านบาทในปี 1971 โดยที่สัดส่วนยังคงเดิม

5. ปอกระเจาและปอแก้ว มูลค่าปอที่ส่งออกได้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และมูลค่าที่ส่งออกไปญี่ปุ่นเฉลี่ยแล้วประมาณ 22% ของปอส่งออกทั้งหมด (จากตารางที่ 17) แนวโน้มมูลค่าของปอที่ส่งออกไปญี่ปุ่นได้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ รายละเอียดมูลค่าส่งปอออกไปญี่ปุ่น คุ้ได้จากตารางที่ 15

ตลาดปอของไทยที่สำคัญมี 2 ตลาดคือญี่ปุ่นและตลาดยุโรปตะวันตก เป็นตลาดประจำ นอกจากนี้ก็มี อินเดียเป็นตลาดพิเศษ ถ้าปีใดการผลิตปอของอินเดียได้รับความเสียหายหรืออินเดียไม่สามารถซื้อปอจากปากีสถานได้ อินเดียจะหันมาซื้อปอจากประเทศไทยเป็นจำนวนมาก และให้ราคาสูงด้วย

มูลค่าปอส่งออกไปญี่ปุ่นได้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ปี 1957 มีมูลค่าเพียง 11 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 2 ของสินค้าออกไปญี่ปุ่นทั้งหมด มูลค่าส่งออกเพิ่มขึ้นเป็น 113 ล้านบาทในปี 1964 คิดเป็นร้อยละ 4 ของสินค้าออกไปญี่ปุ่นทั้งหมด และมูลค่าส่งออกได้เพิ่มขึ้นเป็น 188 ล้านบาทในปี 1971 โดยที่สัดส่วนของปอยังคงเท่าเดิมกับปี 1964 จะเห็นได้ว่า มูลค่าส่งออกได้เพิ่มขึ้นเร็วมาก ในอัตราเพิ่มปีละ 27.2 %

ตารางที่ 16. มูลค่าของสินค้าสำคัญอื่น ๆ ที่ส่งออกไปจำหน่ายยังญี่ปุ่น

(หน่วย : ล้านบาท)

ชนิดของสินค้า	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970
เมล็ดกะหล่ำ	84	73	76	63	65	96	79	81	83	90
หมิงสัตว์	34	27	16	14	9	24	7	6	10	7
กรัง	16	10	9	10	13	12	14	12	13	17
เมล็ดฝ้าย	7	8	10	12	9	20	44	66	70	34
เมล็ดถั่ว	22	36	36	28	45	46	11	16	6	18
กระดูกและเขาสัตว์	10	3	10	12	11	17	13	16	15	17
แปงชาวเหนียว	3	6	5	8	8	13	15	12	10	8
ถั่วเขียว	2	5	2	4	15	30	34	40	6	93
ฟลูออไรท์	2	3	5	15	19	27	53	112	141	183
แร่เหล็ก	4	5	1	19	123	124	79	52	70	8
ไม้สัก	9	12	11	7	7	18	20	8	9	12
กากน้ำตาล	-	7	15	20	32	30	4	14	20	40
สีถ่าน	-	2	19	38	57	122	192	194	202	164
ใบยาสูบ	-	2	-	41	33	36	36	43	40	69

ที่มา. กรมศุลกากร

ตารางที่ 17. สินค้าสำคัญที่ส่งออกไปมีมูลค่าเป็นร้อยละของแต่ละชนิดที่ส่งออก

ชนิดของสินค้า	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970
ข้าว	3	4	6	6	7	6	8	9	7	3
ยาง	25	27	34	38	27	31	37	31	37	52
ข้าวโพด	71	47	60	75	68	68	61	44	31	47
ปอ	21	15	25	23	19	13	26	23	25	29
มันสำปะหลัง	2	3	5	10	4	5	15	10	8	6
เมล็ดกะทือ	89	59	78	70	98	100	95	98	96	96
หนังสัตว์	41	39	30	22	15	33	18	13	17	11
ครึ่ง	31	18	25	25	20	21	38	32	29	45
เมล็ดฝ้าย	88	100	100	100	100	100	100	99	99	98
เมล็ดถั่ว	96	100	100	100	100	100	100	100	100	100
กระดูกและเขาสัตว์	77	43	83	86	79	81	87	89	89	83
แปงขาวเหนียว	60	67	71	80	80	87	88	80	77	76
ถั่วเขียว	3	8	3	5	13	23	28	30	4	36
ฟลูออไรท์	67	100	71	94	95	90	95	97	89	82
แร่เหล็ก	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
ไม้สัก	4	7	8	4	3	7	10	5	5	8
กากน้ำตาล	-	47	91	84	84	86	100	88	62	89
สัตว์น้ำสด	-	22	41	55	52	64	74	70	75	60
ใบยาสูบ	-	7	-	53	38	31	25	22	26	34

ที่มา. กรมศุลกากร

นอกจากสินค้าสำคัญทั้ง 5 ชนิดที่ส่งไปขายที่ญี่ปุ่นและทำเงินรายได้ให้กับประเทศไทย เป็นจำนวนมาก ยังมีสินค้าสำคัญอื่น ๆ อีกกว่า 10 ชนิดที่ไทยสามารถส่งไปขายยังญี่ปุ่นได้เป็น จำนวนมาก ได้แก่ เมล็ดมะม่วง หนังกุ้ง ฝรั่ง เมล็ดฝ้าย เมล็ดถั่ว กระจุกและเขาสัตว์ แป้งข้าวเหนียว ถั่วเขียว ฟลูออไรท์ แร่เหล็ก ไม้สัก กากน้ำตาล สัตว์น้ำสด และใบยาสูบ ทั่วเลยในตารางที่ 16-17 แสดงให้เห็นถึงมูลค่าของสินค้าเหล่านี้ที่ส่งไปขายยังญี่ปุ่น และถือเป็น รอยละของแต่ละชนิดที่ส่งออกทั้งหมด

สินค้าส่วนใหญ่มีแนวโน้มในการส่งออกเพิ่มขึ้นแทบทั้งสิ้น นอกจากหนังกุ้งชนิดเดียว ที่มีแนวโน้มการส่งออกลดลง ทั้งนี้เป็นเพราะหนังกุ้งที่ส่งไปส่วนใหญ่เป็นหนังกุ้ง ไล่อยคลาน ซึ่งไม่เป็นที่ต้องการของญี่ปุ่น ไม้สักมูลค่าส่งออกไม่ค่อยแน่นอน ทั้งนี้เป็นเพราะวิธีการส่งออก ยุ่งยากมาก สินค้าอีก 2-3 ชนิดที่มูลค่าส่งออกไม่ค่อยแน่นอน คือ เมล็ดมะม่วง ฝรั่ง กระจุก และเขาสัตว์ มีหลายสาเหตุคือ กระจุกและเขาสัตว์ที่ญี่ปุ่นต้องการเพื่อนำไปผสมอาหารสัตว์ แต่ไทยส่งกระจุกและเขาสัตว์ไปส่วนใหญ่เพื่อใช้ทำเครื่องประดับ จึงไม่เป็นที่ต้องการของญี่ปุ่น สำหรับฝรั่ง ปริมาณการผลิตไม่ค่อยเพียงพอที่จะส่งออก

สินค้าที่มีแนวโน้มในการส่งออกเพิ่มขึ้น คือ แป้งข้าวเหนียว ถั่วเขียว ฟลูออไรท์ กากน้ำตาล และใบยาสูบ มูลค่าส่งออกในระยะแรกไม่สูงมากนัก แต่ในปีหลังๆ มูลค่าส่งออกเพิ่มขึ้นมาก โดยเฉพาะ ฟลูออไรท์และสัตว์น้ำสด ส่วนเมล็ดฝ้าย เมล็ดมะม่วง และแร่เหล็ก เป็นสินค้าที่ส่งไปขายยังตลาดญี่ปุ่นเพียงแห่งเดียว มูลค่าส่งออกจึงไม่ค่อยแน่นอน ขึ้นอยู่กับความต้องการของตลาดญี่ปุ่นเพียงอย่างเดียว

สรุป

โครงสร้างการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น กล่าวได้ว่า ประเทศไทย เป็นประเทศที่ส่งสินค้าออกประเภทอาหารและวัตถุดิบให้ญี่ปุ่น และสั่งซื้อสินค้าอุตสาหกรรมจาก ประเทศญี่ปุ่น โดยดูได้จากตารางที่ 18 ซึ่งแสดงโครงสร้างการค้าระหว่างสองประเทศ แยก แยก ตามหมวดของสินค้า⁽¹²⁾ จะเห็นได้ว่า โครงสร้างการค้าระหว่าง 2 ประเทศ ตั้งแต่ปี 1955-1969 เปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

ทางด้านสินค้าออก ประเทศไทยส่งอาหารและวัตถุดิบเป็นสินค้าออก สักส่วนของสินค้า 2 หมวดนี้เป็นเกือบทั้งหมดของสินค้าออก ในปี 1955-1957 สักส่วนของสินค้าหมวดอาหารและ วัตถุดิบรวมกันคิดเป็นร้อยละ 99 ของสินค้าออกทั้งหมด หมวดอาหารเป็นสัดส่วนใหญ่ที่สุด คือเป็น ร้อยละ 75 ของทั้งหมด ส่วนหมวดวัตถุดิบคิดเป็นร้อยละ 24 ของทั้งหมด ในปี 1961-1963 สักส่วนยังคงเดิม คือร้อยละ 99 ของสินค้าออกทั้งหมด แต่สินค้าหมวดอาหารสัดส่วนลดลงมากเหลือ เพียงร้อยละ 38 ของทั้งหมด ในขณะที่สินค้าออกหมวดวัตถุดิบสัดส่วนเพิ่มเป็นร้อยละ 61 ของทั้งหมด และในปี 1967-1969 สักส่วนของสินค้า 2 หมวดนี้ ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 94 ของสินค้า ออกทั้งหมด โดยที่สินค้าออกหมวดอาหารสัดส่วนเพิ่มเป็นร้อยละ 48 ของทั้งหมด และสัดส่วนของ สินค้าหมวดวัตถุดิบลดลงเหลือเพียงร้อยละ 46 ของทั้งหมด แสดงให้เห็นว่า โครงสร้างสินค้าออก ของไทยที่ส่งไปญี่ปุ่น ในระยะแรกไม่เปลี่ยนแปลง มาในระยะหลัง โครงสร้างเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย คือ ประเทศไทยก็ยังคง เป็นประเทศส่งออกสินค้าประเภทอาหารและวัตถุดิบอยู่ แต่สินค้าหัตถกรรม สำหรับการอุปโภคก็ส่งออกบ้าง สักส่วนคิดเป็นร้อยละ 5 ของสินค้าออกทั้งหมดในปี 1967-1969

สินค้าออกหมวดอาหารและวัตถุดิบที่ไทยส่งไปญี่ปุ่น สามารถรักษาสัดส่วนการส่งออกให้ สูงสม่ำเสมอได้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ไทยส่งสินค้าเกษตรออกไปยังญี่ปุ่นหลายชนิด และมีสินค้าเกษตร ใหม่ ซึ่งเป็นที่ต้องการของญี่ปุ่น เมื่อสินค้าบางอย่างญี่ปุ่นต้องการน้อยลง เช่น ข้าว ก็มีสินค้าอีก หลายอย่างที่ญี่ปุ่นต้องการมากขึ้น เช่น ยาง ข้าวโพด ปอ เป็นต้น ดังนั้น เมื่อพิจารณาารวมทั้งหมด สักส่วนสินค้าออก 2 ประเภทนี้ จึงยังคง เท่าเดิม ในระยะหลังนี้ เท่านั้นที่สัดส่วนการส่ง สินค้า 2 หมวดนี้ลดลงบ้างเล็กน้อย และมีสินค้าหัตถกรรมสำหรับการอุปโภคบริโภค ส่งออกเพิ่มขึ้นบ้าง เช่น

(12) การแบ่งแยกตามหมวดของสินค้าในตารางนี้ ไม่ได้นำละเอียดแยกเท่าที่แบ่งในตารางที่ 9 และ 10 ในบทที่ 2 นี้ แต่วิธีแบ่งเหมือนกับ ตารางที่ 2 ในบทที่ 1

ตารางที่ 18 โครงสร้างการค้าระหว่างไทยและญี่ปุ่น แบ่งแยกตามหมวดของสินค้า
(หน่วย: ดาลัมบาท)

	เฉลี่ยปี 1955-57		เฉลี่ยปี 1961-63		เฉลี่ยปี 1967-69	
	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ
<u>สินค้าออก(F.O.B.)</u>						
1. อาหารและเครื่องดื่ม	613.57	75.26	582.14	38.05	1,466.65	48.53
2. วัตถุดิบ	195.77	24.01	933.09	60.98	1,376.65	45.56
3. สินค้าที่คัดสรรสำหรับ การอุตสาหกรรม	--	--	1.74	.11	5.57	.18
4. สินค้าที่คัดสรรสำหรับ การอุปโภคบริโภค	4.59	.56	8.23	.53	169.49	5.61
5. สินค้าประเภททุน	1.28	.15	5.93	.38	7.22	.24
สินค้าออกทั้งหมด	815.24		1,529.97		3,022.02	
<u>สินค้าเข้า(C.I.F.)</u>						
1. อาหารและเครื่องดื่ม	14.83	1.01	36.50	1.06	41.28	.48
2. วัตถุดิบ	9.64	.66	65.75	1.90	137.31	1.59
3. สินค้าที่คัดสรรสำหรับ การอุตสาหกรรม	319.61	21.88	756.14	21.84	2,155.11	25.02
4. สินค้าที่คัดสรรสำหรับ การอุปโภคบริโภค	894.81	61.27	1,604.49	46.36	2,545.91	29.56
5. สินค้าประเภททุน	221.54	15.17	998.25	28.84	3,733.00	43.35
สินค้าเข้าทั้งหมด	1,460.49		3,461.15		8,611.75	

ที่มา. กรมศุลกากร

หมายเหตุ. การแบ่งหมวดของสินค้า ใช้วิธีแบ่งเช่นเดียวกับ ตารางที่ 2 ในบทที่ 1

เช่น จำพวกอัญมณี ผ้าไหม เป็นต้น ซึ่งสินค้าพวกนี้ กำลังเป็นที่นิยมในญี่ปุ่น แต่สัดส่วนของสินค้าพวกนี้ ก็ไม่สูงนัก คาดว่าในอนาคต ความนิยมสินค้าประเภทนี้มากขึ้น จะทำให้สัดส่วนของสินค้าพวกนี้เพิ่มสูงขึ้นด้วย

ทางการนำเข้า สินค้าที่ไทยสั่งเข้าจากญี่ปุ่น ส่วนมากเป็นสินค้าหัตถกรรม สัดส่วนของสินค้าหัตถกรรม คือ สินค้าหัตถกรรมสำหรับการอุตสาหกรรม สินค้าหัตถกรรมสำหรับการอุปโภคบริโภค และสินค้าประเภททุน เป็นเกือบทั้งหมดของสินค้าเข้า ในปี 1955-1957 สัดส่วนของสินค้าทั้ง 3 หมวดนี้รวมกันคิดเป็นร้อยละ 98 ของสินค้าเข้าทั้งหมด ซึ่งสินค้าหมวดที่มีสัดส่วนสูงที่สุด ได้แก่ สินค้าหัตถกรรมสำหรับการอุปโภคบริโภค สัดส่วนสูงถึงร้อยละ 61 ของทั้งหมด รองลงมา ได้แก่ สินค้าหัตถกรรมสำหรับการอุตสาหกรรม สัดส่วนถึงเป็นร้อยละ 22 ของทั้งหมด และสินค้าประเภททุน สัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 15 ของสินค้าเข้าทั้งหมด ในปี 1961-1963 สัดส่วนของสินค้า 3 หมวดรวมกันคิดเป็นร้อยละ 97 ของสินค้าเข้าทั้งหมด สัดส่วนของสินค้าหัตถกรรมสำหรับการอุปโภคบริโภคลดลง แต่ยังคงเป็นสัดส่วนที่สูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46 ของทั้งหมด สินค้าประเภททุนกลับมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 29 ของสินค้าเข้าทั้งหมด สินค้าหัตถกรรมสำหรับการอุตสาหกรรมมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 22 ของทั้งหมด ในปี 1967-1969 สัดส่วนของสินค้าทั้ง 3 หมวดยังคงสูงอยู่ สัดส่วนของสินค้า 3 หมวดรวมกันคิดเป็นร้อยละ 98 ของสินค้าเข้าทั้งหมด สินค้าประเภททุนมีสัดส่วนสูงขึ้น เป็นสินค้าหมวดที่มีสัดส่วนสูงที่สุด สูงถึงร้อยละ 43 ของทั้งหมด สินค้าหัตถกรรมสำหรับการอุปโภคบริโภคลดลงเหลือเพียงร้อยละ 29 ของทั้งหมด สินค้าหัตถกรรมสำหรับการอุตสาหกรรมมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น เป็นร้อยละ 25 ของสินค้าเข้าทั้งหมด สำหรับสินค้าหมวดอาหารและวัตถุดิบที่สั่งเข้าจากญี่ปุ่น มีสัดส่วนน้อยมาก และสัดส่วนนี้ไม่เพิ่มขึ้นเลย คือ ตลอดระยะเวลาตั้งแต่ 1954-1969 สินค้าเข้า 2 หมวดนี้ คิดเป็นเพียงร้อยละ 2-3 ของสินค้าเข้าทั้งหมด

การที่สัดส่วนของสินค้าหัตถกรรมสำหรับการอุปโภคบริโภคลดลงเรื่อย ๆ ในขณะที่สินค้าหัตถกรรมสำหรับการอุตสาหกรรมและสินค้าประเภททุนมีสัดส่วนการสั่งเข้าเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้เป็นเพราะประเทศไทยกำลังพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะทางการอุตสาหกรรม ทำให้ความต้องการสินค้าประเภททุนและสินค้าหัตถกรรมสำหรับการอุตสาหกรรมซึ่งจะนำไปเป็นปัจจัยของการอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ สัดส่วนการนำเข้าสินค้า 2 ประเภทนี้ จึงเพิ่มขึ้น

และประกอบกับการพัฒนาอุตสาหกรรมนี้ก็เป็นผลทำให้สินค้าที่ลดกรรมสำหรับการอุปโภคบริโภค สามารถผลิตได้ภายในประเทศสนองความต้องการของประชาชนในสินค้าประเภทนี้ใดส่วนหนึ่ง จึงทำให้ความต้องการสินค้าประเภทนี้จากต่างประเทศลดลง สักส่วนการนำเข้าสินค้าประเภทนี้ จึงลดลง

2.4 การที่ประเทศไทยต้องขาดดุลการค้ากับญี่ปุ่นเป็นมูลค่าสูงเช่นนี้ พิจารณาดังสาเหตุสำคัญที่ทำให้ไทยต้องขาดดุลการค้ากับญี่ปุ่น มีดังต่อไปนี้

(1) ประเทศไทยกำลังเร่งรัดพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรม เพื่อส่งเสริมนโยบายดังกล่าวให้ได้ผลยิ่งขึ้น รัฐบาลจึงได้วางโครงการส่งเสริมการลงทุนขึ้น สินค้าประเภททุนจึงเป็นที่ต้องการมาก ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีการติดต่อทางด้านการค้ากับไทยมากที่สุด สามารถจัดส่งให้ได้ดี มีราคาถูก และมีคุณภาพดีพอสมควร ด้วยเหตุนี้เอง สินค้าประเภททุนจึงนำเข้าจากญี่ปุ่นมาก ดังเห็นได้จากตารางที่ 19 ว่า ในระยะแรก ๆ คือปี 1955-1958 สินค้าประเภททุนที่สั่งเข้าทั้งหมด มีมูลค่าไม่เกินปีละ 2 พันล้านบาท สั่งเข้าจากญี่ปุ่นเป็นมูลค่าไม่เกินปีละ 400 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ (ประมาณ) 15 ต่อปี หลังจากนั้น 1958 สินค้าเข้าประเภททุนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว สินค้าประเภททุนจากญี่ปุ่นจึงเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 13 ของทั้งหมดในปี 1955 เป็นร้อยละ 46 ของทั้งหมดในปี 1969 หรือคิดเป็นมูลค่าสินค้าเข้าประเภททุนจากญี่ปุ่นในปี 1969 มีมูลค่าถึง 4,330 ล้านบาท

(2) ปัญหาในการส่งสินค้าออกของไทย เป็นปัญหาในกาน "โครงสร้าง" และในกาน "สถาบัน" ซึ่งอาจจะพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ใดดังนี้

(ก) สินค้าออกบางอย่างมีคุณภาพต่ำ เช่น ปอส่วนใหญ่ที่ผลิตได้ เป็นปอคุณภาพต่ำ มีผู้ประมาณว่า ปอที่ผลิตได้ในประเทศเป็นปอเกรดเอเพียง 15-20% (13) ปอเกรดบี 20-25% และปอเกรดซี 55-65% แต่ตลาดต่างประเทศมีความต้องการปอเกรดเอเป็นส่วนใหญ่ และปอสำหรับรองพรมต้องเป็นปอคุณภาพดี หากประเทศไทยสามารถผลิตปอเกรดเอให้ได้มากขึ้น ก็จะขายปอได้มากขึ้น และได้ราคาก็ขึ้น

(13) สมุพร เทพสิทธิ์, "ปัญหาเกี่ยวกับกรรมส่งสินค้าออก" วารสารเศรษฐกิจการพาณิชย์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 3, ตุลาคม 2514, หน้า 4

ตารางที่ 19. สิ้นค้าประเภททุนจากญี่ปุ่น เปรียบเทียบกับสิ้นค้าประเภททุนที่ส่งเข้าทั้งหมดและ
คิดเป็นร้อยละ (หน่วย: ล้านบาท)

ปี	สิ้นค้าประเภททุนจาก ญี่ปุ่น	สิ้นค้าประเภททุน ส่งเข้าทั้งหมด	คิดเป็นร้อยละของ ทั้งหมด
1955	176.80	1,383.13	12.78
1956	184.08	1,522.89	12.08
1957	303.73	1,907.30	15.92
1958	317.31	1,860.82	17.05
1959	462.22	2,200.27	21.00
1960	526.43	2,390.05	22.02
1961	740.58	2,455.41	30.16
1962	884.77	3,155.90	28.03
1963	1,369.40	3,903.94	35.07
1964	1,671.76	4,520.25	36.98
1965	1,897.51	4,924.15	38.53
1966	2,406.74	6,909.94	34.83
1967	3,294.39	7,727.85	42.63
1968	3,574.30	8,820.48	40.52
1969	4,329.69	9,426.05	45.93

ที่มา. กรมศุลกากร

นอกจากปอ เมล็ดพืชที่มีน้ำมันหลายอย่างที่ผลิตได้ ยังมีคุณภาพต่ำกว่าประเทศอื่น ทำให้จำหน่ายได้ในราคาที่ต่ำกว่า เช่น เมล็ดพืชของไทยให้น้ำมันในสัดส่วนที่ต่ำกว่าของประเทศอื่น ๓

(ข) สินค้าส่งออกไม่ตรงตามมาตรฐานที่กำหนด เนื่องจากผู้ส่งออกคำนึงถึงแต่ประโยชน์ส่วนตัว ไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม ทำให้ดำเนินกิจการค้าอย่างไม่สุจริต และดำเนินวิธีการปฏิบัติหลายอย่าง เป็นการหลอกลวงลูกค้าต่างประเทศ เช่น เรื่องปอ ส่งปอที่มีเกรดต่ำไปให้ หรือเอาเศษปอ หรือหัวปอที่ยังอยู่ใน ในเรื่องผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ก็เอาทรายและวัสดุอื่น ๆ เช่น กินชาว แกลบบด ป่นลงไป ทำให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหาย ผู้ซื้อไม่เชื่อถือชื่อเสียงเป็นผลเสียหายต่อชื่อเสียงของประเทศและการค้าระหว่างประเทศ

สินค้าบางอย่าง ไม่มีการกำหนดมาตรฐานไว้ ทำให้เกิดการโต้เถียงระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย เช่น เกษตรกรตีพาทเกี่ยวกับซื้อขายกระกุกป่น ระหว่างผู้ส่งออกของไทยและบริษัทญี่ปุ่น เนื่องจากกระกุกป่นไม่มีการกำหนดมาตรฐานไว้ และในสัญญาซื้อขาย ก็ไม่ได้กำหนดคุณภาพของกระกุกป่นไว้โดยละเอียด ทำให้เกิดความเข้าใจผิดระหว่างผู้ส่งออกและบริษัทผู้ซื้อ จึงเกิดการโต้แย้งขึ้น

(ค) ญี่ปุ่นพยายามกีดกันการรับซื้อสินค้าไทย เนื่องจากญี่ปุ่นมักจะรวมกันอยู่อย่างเหนียวแน่น เมื่อจะซื้อสินค้าก็รวมกันซื้อ แต่ผู้ส่งออกของไทยมักรวมกันไม่ค่อยได้ จึงทำให้เสียเปรียบในการต่อรองกับญี่ปุ่น

ญี่ปุ่นมีเล่ห์เหลี่ยมในการกีดกันการรับซื้อสินค้าหลายอย่าง มีตัวอย่างที่เห็นได้ชัด ก็คือ แคนนอน ถั่วเขียวผิวดำ มีปลูกแต่ในพม่า ญี่ปุ่นไ้มาส่งเสริมให้ประเทศไทยปลูกถั่วเขียวหัวดำบ้าง เพื่อใช้เป็นอำนาจต่อรองไม่ให้พม่าขึ้นราคาถั่วเขียวผิวดำได้ตามอำเภอใจ แต่เมื่อไทยปลูกได้แล้ว ญี่ปุ่นก็ถือโอกาสกวาดราคาซื้อต่าง ๆ นา ๆ เช่นอ้างว่าถั่วเขียวของไทยยังมีขนาดไม่ได้มาตรฐานคุณภาพยังไม่พอ ค่อยกว่าพม่า ซึ่งแม้จะเป็นจริงตามนั้น แต่ราคาถั่วเขียวของไทย ก็ถูกกว่าพม่ามาก

นอกจากถั่วเขียวผิวดำ ญี่ปุ่นยังกีดกันการรับซื้อแรฟลูออไรท์จากไทย โดยที่ญี่ปุ่นซื้อแรฟลูออไรท์แล้วไม่ยอมซื้อแรตามสัญญา อ้างว่ายังมีอยู่ในสต็อก เพื่อกวาดราคาให้ต่ำลง หรือรับซื้อแรในราคาสูงชั่วระยะหนึ่ง เพื่อเป็นการล่อใจให้ผู้ขุดแรฟลูออไรท์ออกมากขึ้น เมื่อมีแรมากขายไม่ออก ก็สามารถกวาดราคาให้ต่ำลง

ชาวโพคก็เช่นกัน ไทยทำสัญญาขายให้กับญี่ปุ่น ตั้งแต่ปี 1963 ในระยะแรกที่มีข้อตกลงกับฝ่ายญี่ปุ่น ราคาที่ขายให้ญี่ปุ่นนั้นต่ำกว่าราคาชาวโพคที่ญี่ปุ่นซื้อจากประเทศอื่นมาก จนต้องทำข้อตกลงให้ใช้ราคาชาวโพคของอเมริกา ซึ่งเป็นราคากลางโลกเป็นหลักในการคำนวณราคาชาวโพคไทย

(ง) ผู้ส่งออกแข่งขันตัดราคากันเอง ทำให้ราคาจำหน่ายโคต่ำเกินควร โดยทั่วไปการปล่อยให้แข่งขันค้าโดยเสรี จะทำให้การค้ามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้ที่ขายสินค้าได้ในราคาต่ำ ถือว่าเป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพในการตลาดสูงกว่า ผู้ที่ขายสินค้าในราคาสูง แต่สำหรับประเทศไทย การปล่อยให้แข่งขันกันค้าโดยเสรี อาจจะทำให้เกิดผลเสียหายได้ ผู้ส่งออกอาจจะแข่งขันกันจนเกินควร โดยการตัดราคากันเอง ทำให้ราคาจำหน่ายโคต่ำเกินควร เมื่อผู้ส่งออกขายสินค้าได้ในราคาต่ำ ก็จะไปกตราคารับซื้อสินค้าจากผู้ผลิต และยังเป็นผลให้ประเทศรับเงินตราต่างประเทศน้อยลงด้วย

ผู้ส่งออกและผู้ส่งปอ มักจะเสนอขายสินค้าตัดราคาผู้ส่งรายอื่น ๆ อยู่เสมอ จนปรากฏว่า ทำให้ราคาข้าวและราคาปอส่งออกตกต่ำลง ปอเกรดเอและปอเกรดบีของไทย มีคุณภาพทัดเทียมกับปอของปากีสถาน แต่ราคาปอของไทยต่ำกว่า ราคาปอของปากีสถาน⁽¹⁴⁾ เหตุที่เป็นเช่นนี้ เพราะผู้ซื้อต่างประเทศไม่พอใจในคุณภาพของปอไทยและผู้ส่งออกของไทย อีกประการหนึ่ง ก็เนื่องจากผู้ส่งออกของไทย โด่งแย่งกันเสนอขายปอให้ผู้ซื้อต่างประเทศในราคาต่ำด้วย

(จ) ปัญหาเกี่ยวกับการขนส่ง มีทั้งปัญหาการขนส่งในประเทศ และการขนส่งทางทะเล รวมทั้งการบริการคานาเรือ และการขนส่งลงเรือด้วย

การขนส่งภายในประเทศ มีปัญหาหลายประการ ต้องขนถ่ายกันหลายทอด วิธีการในการขนส่งไม่ทันสมัย ไม่สามารถขนส่งแบบ Bulk Transport ทำให้ค่าขนส่งสูง และทำให้ต้นทุนสินค้าสูงตามไปด้วย ในบางฤดูกาลขนส่งไม่ได้ อุปกรณ์ในการขนส่งมีจำกัด บางครั้งไม่สามารถหาอุปกรณ์ในการขนส่งได้โดยรวดเร็วและทั่วถึง การทุจริตของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการขนส่ง ทำให้ค่าใช้จ่ายในการขนส่งเพิ่มขึ้น

(14) สมพร เทพสิทธิ์า, เล็บเคียงกัน, หน้า 5

ปัญหาเรื่องท่าเรือ ประเทศไทยยังไม่มีท่าเรือนำลึกลงที่จะทำให้เรือเดินสมุทรขนาดใหญ่เข้ามารับบรรทุกสินค้า การใช้เรือเดินสมุทรขนาดใหญ่จะทำให้การระวางเรือถูกลง ในการขนส่งข้าวโพดจากไทยไปชายญี่ปุ่น ก็ประสบปัญหาในด้านการระวางเรือ เพราะการระวางเรือจากสหรัฐอเมริกาไปยังญี่ปุ่น ถูกกว่า การระวางจากไทยไปญี่ปุ่น (15) ทั้ง ๆ ที่ระยะทางจากไทยไปญี่ปุ่นไกลกว่า การขนส่งสินค้าลงเรือก็มีปัญหา เช่น การขนส่งแรฟลูคโรว์ทงเรือเดินสมุทรที่จอดอยู่กลางแม่น้ำ ทำให้ชนโคธรา การขนส่งเรือตลอดก็ต้องอาศัยน้ำขึ้นน้ำลง ทำให้ไม่สามารถขนได้ตลอดวัน นอกจากนี้ ยังมีการผูกขาดในการใช้เรือดำเดี่ยวบรรทุกสินค้าไปส่งขึ้นเรือเดินสมุทร ทำให้เสียค่าใช้จ่ายในการขนส่งเพิ่มขึ้น

ปัญหาอีกประการหนึ่ง เกี่ยวกับการขนส่งทางทะเล ก็คือบริษัทเรือที่รับส่งสินค้าทางทะเล มักจะรวมกันเป็นกลุ่ม เรียกว่า "ชมรมการเดินเรือ Shipping Conference" ซึ่งชมรมนี้ญี่ปุ่นเป็นส่วนหนึ่งและเป็นส่วนที่ใหญ่ด้วย ส่วนเรือของไทยเป็นเพียงส่วนเล็กน้อยเท่านั้น ชมรมเดินเรือมักจะขึ้นอัตราค่าระวางอยู่เสมอ ซึ่งทำให้การส่งสินค้าออกของประเทศไทยได้รับความกระทบกระเทือน ในบางครั้ง ผู้ส่งออกของไทยไม่สามารถหาระวางเรือสำหรับบรรทุกสินค้าไปต่างประเทศได้ ทำให้ผู้ส่งออกต้องเสียเงินในการเก็บรักษาสินค้า ถ้าเป็นสินค้าเกษตร ซึ่งเก็บรักษายาก จะทำให้เสียเงินในการเก็บรักษาเพิ่มขึ้นอีกมาก

ค่าใช้จ่ายในการขนส่ง รวมอยู่เป็นต้นทุนในการส่งออก ถ้าค่าใช้จ่ายในการขนส่งเพิ่มขึ้นมาก ต้นทุนในการส่งออกก็ต้องเพิ่มขึ้นด้วย จะทำให้ลำบากในการแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ที่มีต้นทุนต่ำกว่า

(ข) ญี่ปุ่นมีข้อกำหนดสำหรับสินค้าจากต่างประเทศที่นำเข้า คือ มีระบบโควตาสำหรับสินค้าที่จะนำเข้า เช่น มีโควตาการนำเข้ามันสำปะหลัง และส้มประกกระป๋องเข้าประเทศญี่ปุ่น ทั้งกำแพงภาษี เก็บภาษีศุลกากรขาเข้าในอัตราค่อนข้างสูง เพื่อกักกันสินค้าเข้า บางกรณียังห้ามการนำเข้าด้วย เช่น ห้ามนำเข้าสัตว์จากไทยเข้าประเทศ

(15) สมุทร เพชรพิฑธา, "ปัญหาเกี่ยวกับการส่งสินค้าออก", วารสารเศรษฐกิจการพาณิชย์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 4, พฤศจิกายน 2514, หน้า 10

วิสัยทัศน์ของญี่ปุ่น ในการนำสินค้าเข้าไปขายก็ยุ่งยาก กล่าวคือ ต้องผ่านตัวแทนหลายชั้น รวมทั้งต้องมีการตั้งตัวแทนจำหน่ายต่าง ๆ บางทีถึงแม้จะเห็นช่องทางว่า สามารถส่งสินค้าหลายชนิดเข้าไปขายในญี่ปุ่นได้ เพราะมีความต้องการมาก แต่เมื่อประสบปัญหายุ่งยากต่างๆ และการที่จะต้องผ่านตัวแทนหลายชั้น ทำให้ราคาสินค้าญี่ปุ่นมีราคาสูงกว่าเดิมถึง 2-3 เท่าตัว เป็นเหตุให้ไม่สามารถจะสู้กับราคาสินค้าของญี่ปุ่นเองได้

มีสินค้าออกของไทยหลายอย่างที่ค่อนข้างพลาดตลาดญี่ปุ่นเป็นส่วนใหญ่ เช่น กุ้งสด เมล็ดกะทือ เมล็ดถั่ว และฝ้าย พลุอโรไรท์ แมงกะพรุน การที่ไทยส่งสินค้าเหล่านี้ไปยังญี่ปุ่นแห่งเดียว ทำให้ญี่ปุ่นสามารถกดราคารับซื้อสินค้าจากไทย ซึ่งเป็นผลกระทบกระเทือนผู้ผลิตสินค้าเหล่านี้ บางรายต้องเลิกกิจการไป เพราะราคาจำหน่ายไม่คุ้มกับทุน

(3) เล่ห์เหลี่ยมการค้าของญี่ปุ่น ทำให้ประเทศไทยต้องตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบอยู่เสมอ เช่น

- พอค้าญี่ปุ่นพยายามจะขายสินค้าให้ไ้มากที่สุด ยอมให้ซื้อโดยระบบเงินผ่อน ทั้งระยะสั้นและระยะยาว ทำให้มีการสั่งสินค้าจากญี่ปุ่นมากเป็นพิเศษ (16)

- ตัวแทนรับสินค้าเข้าและส่งออกไปยังญี่ปุ่น มักเป็นบริษัทญี่ปุ่น หรืออาจอยู่ในเครือของบริษัทใหญ่ในญี่ปุ่น ดังนั้น เมื่อฝ่ายซื้อและฝ่ายขายเป็นพวกเดียวกัน การร่วมมือกันกอบโกยผลประโยชน์จะสามารถกระทำได้อย่างง่ายดาย

- การโฆษณาชวนเชื่ออย่างหนักในสินค้าญี่ปุ่น ทำให้เกิดผลในการเลียนแบบ (Demonstration effect) ในบรรดาคนไทย ทำให้สินค้าญี่ปุ่นเป็นจำนวนมากถูกสั่งเข้ามาจำหน่าย เช่น วิทยุ พัดลม โทรทัศน์ รถยนต์ รวมทั้งสินค้าประเภทพิมพ์เพื่ออีกหลายชนิด เช่น ฝักราคาแพง เครื่องสำอางค์ เครื่องแกง เครื่องใช้ราคาแพง และเครื่องประดับ สินค้าเหล่านี้ได้เป็นสินค้าที่คนไทยนิยมใช้จนจะกลายเป็นสิ่งจำเป็นประจำวันอยู่แล้ว ทั้ง ๆ ที่บางชนิดสามารถ

(16) นอกจากนี้ พอค้าญี่ปุ่นยังคิดค้นแบบเจ้าหน้าที่ยุคใหม่ เพื่อให้เจ้าหน้าที่เหล่านั้นอำนวยความสะดวกในทุกระดับ สิ่งตอบแทนที่พอค้าญี่ปุ่นให้เจ้าหน้าที่ของไทยย่อมจะน้อยกว่าผลประโยชน์ที่พอค้าญี่ปุ่นได้รับ จึงไม่เป็นที่น่าสงสัยว่า พอค้าญี่ปุ่นยอมไกล่เกลี่ยในการติดต่อกับการค้า ทั้งกับเอกชนและหน่วยราชการมากกว่าพอค้าอื่น ๆ ซึ่งกว่าที่เจ้าหน้าที่เห็นแก่ผลประโยชน์แล้ว ๆ นอญ ๆ ที่ได้รับจากพอค้าญี่ปุ่น อาจจะทำให้พอค้าซื้อสินค้าจากพอค้าญี่ปุ่น ในราคาที่แพงกว่าปรกติ หรืออาจจะทำให้พอค้าญี่ปุ่นได้รับสิทธิพิเศษต่าง ๆ อันเป็นผลเสียหายในระยะยาวต่อประเทศไทย

ผลิตได้ในประเทศ แต่ก็ไม่นิยมใช้ เพราะคิดว่า มีคุณภาพไม่ดีเท่ากับสินค้าที่สั่งเข้ามาจากต่างประเทศ ประกอบกับสินค้าจากประเทศญี่ปุ่น มักจะมี รูปร่าง สี ซึ่งเป็นที่ลือใจให้มาใช้ และราคาถูก แม้คุณภาพของสินค้าจะสู้ของประเทศอื่น ๆ ไม่ได้ แต่คนไทยก็นิยมที่จะซื้อสินค้าจากประเทศญี่ปุ่นมากกว่าของที่ผลิตโดยประเทศอื่น ๆ รวมทั้งของที่ผลิตไ้ภายในประเทศด้วย

(4) การลงทุนของชาวญี่ปุ่น ที่มาลงทุนในกิจการอุตสาหกรรมไทย ก็มีส่วนกระทบกระเทือนโครงสร้างการการค้าระหว่างประเทศด้วย เงินลงทุนของชาวญี่ปุ่นเป็นสัดส่วนมากที่สุด ในจำนวนเงินลงทุนของชาวต่างประเทศทั้งหมด เฉลี่ยจากปี 1959-1967 ที่นำจดทะเบียนของญี่ปุ่นมีประมาณ 652 ล้านบาท⁽¹⁷⁾ ถือเป็นส่วนในเงินลงทุนของชาวต่างประเทศทั้งหมด ประมาณร้อยละ 33 และถือเป็นส่วนถึงร้อยละ 10.55 ของเงินลงทุนในประเทศทั้งหมด นับเป็นเงินลงทุนจากชาวต่างประเทศที่มากที่สุด

การที่ประเทศไทยต้องอาศัยเงินลงทุนจากญี่ปุ่นจำนวนมากครั้งนี้ เป็นการเปิดโอกาสให้ญี่ปุ่นใช้วิธีพดิดเพลง เอารัดเอาเปรียบประเทศไทยเป็นอย่างมาก เช่น แม่จะระบุว่า ฝ่ายไทยกับญี่ปุ่นจะร่วมลงทุนกันฝ่ายละ 50% แต่ก็มีสัญญาผูกมัดหลายข้อ⁽¹⁸⁾ เช่นว่า

(ก) เครื่องจักร เครื่องมือ จะต้องซื้อจากญี่ปุ่นทั้งหมด และโดยปรกติ ราคาของเครื่องจักร เครื่องมือเหล่านี้ ฝ่ายญี่ปุ่นจะตั้งราคาไว้สูงกว่าปรกติ ไม่ต่ำกว่า 50-300%

(ข) ในการบริหารงาน แม่ญี่ปุ่นจะยอมให้คนไทยเป็นประธานกรรมการ แต่ตำแหน่งผู้จัดการต้องให้เป็นคนญี่ปุ่น

(ค) การซื้อวัตถุดิบ และการสั่งซื้อทุกชนิด จะต้องดำเนินการโดยคนญี่ปุ่น ผ่านบริษัทญี่ปุ่น ไม่ว่าสินค้านั้นจะต้องสั่งเข้ามา หรือเป็นสินค้าวัตถุดิบ ที่ผลิตได้ในประเทศ

(ง) สำหรับทุนที่ฝ่ายไทยจะต้องออก 50% นั้น ญี่ปุ่นก็ยอมให้คนไทยกู้ยืมเกินที่หรือให้มากกว่านั้น แต่ต้องให้เอาใบหุ้นไว้เป็นประกัน ซึ่งเท่ากับ ญี่ปุ่นคุมทั้งงานกิจการและงานการเงินด้วย

(17) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนแห่งประเทศไทย

(18) บุญนะ อัครการ, "ความพยายามในการแก้ปัญหาอุตสาหกรรมกับญี่ปุ่น" สังคมศาสตร์ปริทัศน์, ฉบับที่ 6, ปีที่ 10, มิถุนายน 2515, หน้า 113

คามขอยุ้กม้ก และคามการค้าเนิงงานของชาวญี่ปุ่นที่ม้าลงทุนในอุตสาหกรรมของไทยหลายประเภท บางทีก็เนิงการเปิดโอกาสให้ไทยต้องขาดดุลการค้ากับญี่ปุ่นมากกว่าที่จำเป็น เพราะจำเป็นต้องส่งสินค้าประเภททุน เช่น เครื่องจักร เครื่องมือ และสินค้าประเภททุน วัตถุประสงค์เข้ามาใช้ในกิจการอุตสาหกรรม ซึ่งเมื่อเนิงการค้าเนิงงานของชาวญี่ปุ่นสินค้าเหล่านี้ยอมต้องส่งเข้ามาจากญี่ปุ่น จากสภาวะเช่นนี้ ประเทศไทยก็จำเป็นต้องตกเป็นฝ่ายขาดดุลการค้ากับญี่ปุ่นอยู่ตลอดเวลา

(5) นอกจากสาเหตุในทางปฏิบัติดังที่กล่าวมาแล้ว ยังควรจะมีการพิจารณาถึงนโยบายเกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศของประเทศที่ทำการค้าขายอีกด้วย คือประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น โดยแยกพิจารณา 2 ด้านคือ

ทางด้านสินค้าออก ทั้งประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นต่างก็มีนโยบายในการส่งเสริมการส่งสินค้าออกให้ไค้มากขึ้น ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ทั้ง 3 ฉบับ กล่าวถึงการส่งเสริมสินค้าออกไว้หลายแนวทางด้วยกัน โดยให้เป็นหน้าที่ของรัฐบาลโดยตรงและขอความร่วมมือจากเอกชนด้วย ซึ่งรัฐบาลก็มีการจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมสินค้าออก เพื่อให้มีอำนาจเกี่ยวกับการส่งเสริมสินค้าออก และมาตรฐานสินค้าเพื่อให้ไค้ผลโดยสมบูรณ์ สำหรับประเทศญี่ปุ่นก็มีหน่วยงานส่งเสริมการส่งสินค้าออกโดยเฉพาะ ซึ่งมีอำนาจเต็มในการพัฒนาการส่งสินค้าออก ซึ่งหน่วยงานนี้ปฏิบัติงานประสพความสำเร็จไค้

ทางด้านสินค้าเข้า ประเทศไทยไม่มีนโยบายหรือ มาตรการใด ๆ ที่เนิงการจำกัดสินค้าเข้าจากต่างประเทศโดยตรง มีแต่ใช้เครื่องมือ เช่น ภาษี ซึ่งก็ยังไม่เปิดโอกาสให้สินค้าเข้า สามารถจำหน่ายได้เป็นปริมาณมาก แต่ประเทศญี่ปุ่น มีข้อจำกัดเกี่ยวกับสินค้าเข้าจากต่างประเทศ โดยใช้ระบบโควตาค้าวย นอกเหนือจากภาษี เมื่อปี 1971 ไค้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายต่างประเทศหลายประการ โดยเฉพาะทางด้านสินค้าเข้า มีการผ่อนคลายข้อบังคับในการส่งสินค้าเข้า 80 รายการ และมีการขยายโควตาสินค้าเข้าค้าวย⁽¹⁹⁾ นอกจากนี้ ยังมีการลดหย่อนภาษีสำหรับสินค้าจากประเทศกำลังพัฒนา และลดพ้กัค้าเย้สำหรับสินค้าประเภทที่มีประชาชนใช้มาก

(19) วารสารเศรษฐกิจ, สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ, ปีที่ 8, ฉบับที่ 77 ตุลาคม, 2514

เมื่อพิจารณานโยบายการค้าระหว่างประเทศทั้งสองแล้ว จะเห็นได้ว่า นโยบายการค้าของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งต้องการขายสินค้าออกให้ไ้มากที่สุด แต่จำกัดสินค้าเข้า ย่อมทำให้ประเทศญี่ปุ่นมีโอกาสมีดุลการค้าเกินดุลกับประเทศต่าง ๆ ใ้คงาย และทำให้ญี่ปุ่นมีโอกาสเป็นประเทศที่ร่ำรวยมากได้ในปัจจุบัน

2.5 ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขปัญหาการค้าดุลการค้ากับญี่ปุ่น

(1) ปรับปรุงการนำสินค้าเข้า พิจารณาความต้องการสินค้านั้นในประเทศและความสามารถในการผลิตสินค้านั้นในประเทศ และใช้ระบบภาษีช่วยในการจำกัดการนำเข้า

เหตุผลที่ควรจะมีการปรับปรุงการนำเข้าก็คือ อุตสาหกรรมในประเทศหลายแห่งสามารถผลิตสินค้าซึ่งเป็นที่ต้องการของประชาชนได้ โดยไม่จำเป็นต้องสั่งจากต่างประเทศ เป็นการสูญเสียเงินตราต่างประเทศ แต่เนื่องจากประชาชนไม่ให้ความเชื่อถือในคุณภาพของสินค้า คิดว่ามีคุณภาพไม่ดีเท่าสินค้าที่นำเข้าจากต่างประเทศ จึงควรกำหนดให้มูลค่าเป็นการผลิต ปรับปรุงคุณภาพของสินค้าให้ดีขึ้นเทียบเท่ามาตรฐานของต่างประเทศ ถ้าผู้ผลิตรายใดไม่สามารถปรับปรุงคุณภาพของสินค้าให้ดีขึ้นเทียบเท่าต่างประเทศได้ ก็ไม่ควรให้อยู่ในความสนับสนุนของรัฐบาลต่อไป เพราะถ้ารัฐบาลส่งเสริม อุตสาหกรรมที่อ่อนแอ (infant industry) อยู่โดยไม่มีปรับปรุงประสิทธิภาพให้ดีขึ้น จะเป็นการเสียผลประโยชน์ของประเทศชาติมากเกินไป

เมื่ออุตสาหกรรมภายในประเทศมีการปรับปรุงคุณภาพของสินค้าของตนแล้วก็ควรมีการจำกัดการนำเข้า สินค้าชนิดใดที่มีการผลิตภายในประเทศเพียงพอเพียงกับความต้องการของประชาชนแล้ว ก็ควรจำกัดการนำเข้า โดยใช้ระบบภาษีอากรขาเข้าในอัตราสูง เพื่อให้ราคาสินค้าเข้าในประเทศสูงมากจนประชาชนต้องหันมาใช้สินค้านั้นที่ผลิตทดแทนได้ภายในประเทศเป็นเสมือนการห้ามการนำเข้า

สินค้านิกิตที่ผลิตภายในประเทศใ้คงาย แต่ไม่เพียงพอกับความต้องการของประชาชน ก็ควรเก็บภาษีขาเข้าในอัตราสูง เพื่อเป็นการสนับสนุนให้ประชาชนใช้สินค้าที่ผลิตได้ในประเทศแทน

ปัจจุบัน อุตสาหกรรมรถยนต์ภายในประเทศ ควรจะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลในการจำกัดการนำรถยนต์จากต่างประเทศเข้า เพื่อเป็นการประหยัดเงินตราต่างประเทศ

เพราะในปีหนึ่งๆ ประเทศไทยสั่งรถยนต์ใหม่จากต่างประเทศเข้าเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะจากประเทศญี่ปุ่น มูลค่ารถยนต์นำเข้าจากญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จากมูลค่า 6 ล้านบาทในปี 1960 เพิ่มขึ้นเป็นมูลค่า 267 ล้านบาทในปี 1969 แสดงว่า มูลค่านำเข้าเพิ่มขึ้นประมาณปีละ 52.5% ทั้ง ๆ ที่ในระยะหลัง ๆ นี้ มีการประกอบรถยนต์ภายในประเทศ แต่ปริมาณการนำเข้าจากญี่ปุ่นก็ไม่ลดลง ทั้งนี้เป็นเพราะว่ารถยนต์จากญี่ปุ่นมีราคาไม่แพง รูปร่างกระชับรัดกุม และสวยงาม เขาก็ยอมรับนิยมของคนไทยซึ่งชอบรถยนต์ที่รูปร่างสวยงาม และราคาถูก โดยที่คุณภาพไม่ต้องกั๊ก เพราะจากสภาพความเป็นอยู่ ที่ที่พักอาศัยมักจะมีอยู่ไกลมากจากที่ทำงาน รวมทั้งไม่ได้รับความสะดวกจากบริการในค่าน้ำมันรถขนส่งจากรัฐบาลเป็นที่น่าพอใจ ทำให้มองเห็นว่า จำเป็นจะต้องมีรถยนต์ไว้ใช้ โดยที่จำเป็นก่อน หรือซื้อรถที่ราคาไม่แพงนักและคุณภาพพอใช้ได้ รถยนต์จากญี่ปุ่นจึงถูกนำเข้าปีหนึ่ง ๆ เป็นจำนวนมากและเป็นรายการสินค้าเข้าที่สำคัญที่สุดอันหนึ่ง ที่ทำให้ประเทศไทยต้องขาดดุลการค้ากับประเทศญี่ปุ่นเป็นมูลค่ามหาศาล

รัฐบาลจึงควรจำกัดการนำเข้าจากญี่ปุ่น เพราะรถยนต์ที่สามารถประกอบได้ในประเทศคุณภาพก็ไม่เลวกว่ารถยนต์จากประเทศญี่ปุ่นมากนัก เพราะถ้าต้องสั่งเข้าทั้งรถยนต์ที่ประกอบสำเร็จในประเศญี่ปุ่นและส่วนประกอบรถยนต์ เพื่อนำเข้ามาประกอบในประเทศ ก็จะเป็นการสูญเสียเงินตราต่างประเทศมากเกินไป ควรจะเก็บภาษีขาเข้ารถยนต์ประกอบสำเร็จ ในอัตราสูง เพื่อให้ประชาชนหันมาใช้รถยนต์ที่ผลิตได้ในประเทศ หรือ รถยนต์ที่นำส่วนประกอบจากต่างประเทศมาประกอบในประเทศ จะเป็นการช่วยลดปัญหาขาดดุลการค้ากับญี่ปุ่นไปได้ทางหนึ่ง

(2) แรงผลิตสินค้าที่ญี่ปุ่นมีความต้องการมาก เช่น ข้าวโพก มันสำปะหลัง เมล็ดละหุ่ง น้ำตาล บุหรี่ แร่เหล็กและฟลูออไรท์ สินค้าเหล่านี้ญี่ปุ่นมีความต้องการมาก หากประเทศไทยเร่งผลิตให้พอเพียงกับความต้องการของญี่ปุ่น โดยให้มีคุณภาพตรงตามที่ญี่ปุ่นต้องการ ย่อมจะนำรายได้มาสู่ประเทศเป็นมูลค่าไม่น้อยทีเดียวในปีหนึ่ง ๆ

สินค้าออกของไทยหลายชนิด ยังมีปัญหาซึ่งทำให้ไม่เป็นที่พอใจของต่างประเทศที่รับซื้อ เช่น ปอแป๊ะเปอเกรคทำ คุณภาพเลวเป็นส่วนมาก เมล็ดฝ้ายก็ให้น้ำมันในสัดส่วนที่ต่ำกว่าของประเทศอื่น สินค้าบางอย่างมีการปนวัตถุอื่นลงไปด้วย เป็นผลเสียหายต่อชื่อเสียงของประเทศ ทำให้ต่างประเทศไม่เชื่อถือคุณภาพของสินค้าของไทยอย่างอื่น ๆ ไปด้วย ถ้าแก้ไขปัญหเหล่านี้ได้

สำเร็จ ก็อาจขายสินค้าเหล่านี้ได้มากขึ้น

อย่างไรก็ตาม การเร่งผลิตสินค้าเหล่านี้ ควรจะทำสัญญากับทางฝ่ายญี่ปุ่นเสียก่อน ว่าทางญี่ปุ่นจะรับซื้อสินค้าจากไทยเป็นจำนวนมีค่าเท่าไร เป็นเวลากี่ปี เพื่อเป็นการรับประกันว่า ถ้าผลิตสินค้าเหล่านี้ออกมาแล้ว ญี่ปุ่นจะรับซื้อเป็นจำนวนแน่นอน และไม่เป็นการเปิดโอกาสให้ญี่ปุ่น ถกการารับซื้อจากไทย โดยอ้างว่าสินค้ายังมีอยู่ในสต็อกแล้วไม่ยอมซื้อ รอจนกว่าสินค้าหมดสต็อก แล้วราคาคงตกลงถึงจะยอมซื้อ การทำเช่นนี้ ผลเสียย่อมตกอยู่กับฝ่ายไทยแต่ฝ่ายเดียว

การทำสัญญาการค้ากับญี่ปุ่น ก็ควรที่จะกำหนดระยะเวลาอย่างต่ำประมาณ 3 ปี เพื่อเป็นการช่วยให้ผู้ผลิตปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงกรรมวิธีการผลิตให้เป็นที่พอใจทางฝ่ายญี่ปุ่น เพื่อผลประโยชน์ในระยะยาว ถ้าคุณภาพของสินค้าเป็นไปได้ตามความต้องการของทางฝ่ายญี่ปุ่น ญี่ปุ่น จะซื้อสินค้าจากไทยอีกต่อไป

นอกจากสินค้าเกษตร ซึ่งเป็นสินค้าออกสำคัญที่ไทยส่งไปขายให้กับญี่ปุ่นแล้ว สินค้าประเภทอื่น ๆ ก็ควรจะมีการสนับสนุนให้ขายให้ญี่ปุ่นได้มากขึ้นด้วย คือ สินค้าหัตถกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลผลิตของอุตสาหกรรมขนาดย่อม ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากในประเทศไทย สินค้าอัญมณี เครื่องประดับและเครื่องนุ่งห่มต่าง ๆ กำลังเป็นที่สนใจของตลาดญี่ปุ่น ประเทศไทยจึงควรสนับสนุนให้ผลิตสินค้าเหล่านี้ ไปจำหน่ายให้ได้มากขึ้น โดยพิจารณาตามรสนิยมของชาวญี่ปุ่น นอกจากนี้แล้ว ก็ควรพิจารณาผลิตสินค้าย่อย ๆ ซึ่งจะใช้เป็น input ของอุตสาหกรรมของญี่ปุ่น และใช้แรงงานมากในการผลิตด้วย เช่น ผลิตหมวกไหมพรม กางเกงใยสังเคราะห์ เบาะรถยนต์ เป็นต้น ทั้งนี้เพราะแรงงานญี่ปุ่นหายากและมีค่าแรงสูงมาก ถ้าใช้ผลิตสินค้าย่อย ๆ เหล่านี้ จะทำให้สินค้ามีราคาสูง ส่วนแรงงานไทยมีมาก ค่าแรงถูก สามารถผลิตสินค้าเหล่านี้ได้ถูกกว่า ถ้าสามารถผลิตสินค้าซึ่งเป็น input ของอุตสาหกรรมของญี่ปุ่นได้ ก็จะได้ผลประโยชน์ 2 ทางคือ ช่วยให้แรงงานไทยมีงานทำ และนำเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศด้วย

นอกจากจะพิจารณาถึงการผลิตสินค้าอื่น ๆ นอกจากสินค้าเกษตรกรรมแล้ว อาจพิจารณาในอีกแง่หนึ่งคือ เมื่อปัจจัยการผลิตมีปริมาณเพิ่มขึ้น จะมีการเปลี่ยนแปลงใน

โครงสร้างการผลิตของประเทศ นั่นก็คือ จะต้องมีการเพิ่มการผลิตสินค้าที่ขายที่เพิ่มขึ้นนั้น
 เข้มข้น⁽²⁰⁾ ในระยะต่อไปเมื่อประเทศไทยมีระดับการพัฒนาประเทศสูงขึ้น ปริมาณปัจจัยการผลิต
 จะต้องเปลี่ยนแปลง ปริมาณทุนในประเทศเพิ่มขึ้น ในขณะที่ปริมาณแรงงานจะได้รับการศึกษาอบรม
 และเป็นแรงงานที่มีฝีมือ โครงสร้างการผลิตสินค้าก็อาจเปลี่ยนไปจากการผลิตสินค้าเกษตร ซึ่งใช้
 แรงงานเข้มข้น เป็นสินค้าซึ่งอยู่กึ่งกลางระหว่างการไร้ทุนเข้มข้น และการใช้แรงงานเข้มข้น คือ
 อุตสาหกรรมขนาดเบา ซึ่งต้องการแรงงานที่มีฝีมือ และจำนวนทุน พอประมาณก็เป็นได้

(3) แกไขสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในด้านการคมนาคมขนส่ง ควรจะมีการปรับปรุง
 บริการการขนส่งในประเทศให้ดีขึ้น ใช้เครื่องมือและวิธีการขนส่งที่ทันสมัย ควรปรับปรุงการ
 ทำเรือและสถานีที่จะทำการขนส่งสินค้าลงเรือใหญ่ เพื่อให้การขนส่งสินค้าเป็นไปได้โดยสะดวก
 เร็วและประหยัดค่าใช้จ่าย ควรจัดให้ท่าเรือน้ำลึกโดยเร็ว เพราะการขนส่งสินค้าบางชนิดต้อง
 ขนลงเรือเดินสมุทร ซึ่งไม่สามารถเข้ามาในแม่น้ำได้ ก็ต้องขนลงเรืออื่นก่อนแล้วจึงถ่ายลงเรือ
 เดินสมุทรอีกทอดหนึ่ง ทำให้เสียเวลาและเสียค่าใช้จ่าย เมื่อยังไม่สามารถจัดทำได้ทันที ก็ควรใช้
 ท่าเรือน้ำลึกที่ลึกหีบให้เป็นประโยชน์ไปเสียก่อน ช่วยให้ผู้ส่งสินค้าออกได้เสียค่าธรรมเนียมในอัตราที่ต่ำ
 เพื่อเป็นการส่งเสริมสินค้าออก เพราะในปัจจุบัน สินค้าออกบางอย่างของไทยไม่สามารถแข่งขัน
 กับสินค้าออกของประเทศอื่น ๆ ได้ เพราะค่าธรรมเนียมที่ใส่ขนส่งสินค้าจากไทยแพงกว่าค่าธรรมเนียม
 เรือของต่างประเทศ ทั้ง ๆ ที่ระยะทางจากไทยไปญี่ปุ่นสั้นกว่าระยะทางจากประเทศนั้นมาญี่ปุ่น
 เป็นผลให้ราคาสินค้าของไทยแพงกว่าของประเทศอื่น และจำหน่ายได้น้อย

นอกจากนี้ รัฐบาลไทยควรจะเป็นผู้เจรจากับรัฐบาลญี่ปุ่นในเรื่องการขนส่งสินค้า
 ระหว่างไทยและญี่ปุ่น ให้เพิ่มโควตาเที่ยวเดินเรือของบริษัทเดินเรือของไทยทั้ง 3 บริษัท ให้มาก
 ขึ้นกว่าเดิม ซึ่งญี่ปุ่นน่าจะยอมผ่อนปรนเรื่องนี้ให้แก่ไทยบ้าง เพราะปัจจุบัน ไทยเป็นฝ่ายเสียเปรียบ
 ในเรื่องอุตสาหกรรมค้าขายแล้ว

(4) ควรจะแก้ไขในด้านความคุ้มครองของผู้ส่งออก เพื่อรักษาชื่อเสียงของประเทศ

(20) Rybczynski, T.M; Factor Endowment and Relative Commodity Prices, Reading international economics Vol.XI (ed. by R.E. Caves and Harry G. Johnson) (Richard D. Irwin, Inc. Homewood, Illinois) p.74

ควรป้องกันและลงโทษผู้ส่งออกที่ทุจริตและขาดความรับผิดชอบ ให้การยกย่องหรือรางวัลแก่ผู้ส่งออก
ที่ได้มีส่วนช่วยในการเพิ่มพูนสินค้าออกของประเทศ ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บริษัทส่งสินค้าออก
เปลี่ยนรูปจากบริษัทเอกชน (Private company) เป็นบริษัทมหาชน (Public company)
ซึ่งจะทำให้บริษัทมีขนาดใหญ่มากขึ้น และมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานสูงขึ้น

ผู้ส่งออกควรจะร่วมมือกัน ตั้งเป็นสมาคมสินค้าที่ส่งออกเหมือนกับที่ต่างประเทศ มี
สมาคมต่าง ๆ เช่น สมาคมส่งออกผลไม้ไทย สมาคมส่งออกยางธรรมชาติ สมาคมส่งออกมะพร้าวและสมาคม
ส่งออก เป็นต้น โดยที่กฎระเบียบของสมาคมว่า พ่อค้าที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของสมาคมจะส่งสินค้า
ไปต่างประเทศไม่ได้ เพื่อป้องกันไม่ให้พ่อค้าที่ไม่เป็นสมาชิกของสมาคม ตั้งราคาต่ำกว่าราคาที่ตั้ง
สมาคมได้กำหนดไว้ เป็นการตั้งราคาตัดหน้ากัน

ควรจัดระเบียบการส่งออก เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ส่งออกคร่ำคร่า หรือผู้ส่งออกแย่งกันขาย
ตัดราคากัน เช่น มีการกำหนดราคาส่งออกขั้นต่ำ เป็นต้น

(5) ขยายตลาดต่างประเทศให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ใช้การเจรจาแบบรัฐบาลกับรัฐบาล
เพื่อให้สามารถขายสินค้าในตลาดต่างประเทศได้มากแห่งยิ่งขึ้น และการที่รัฐบาลเจรจากับรัฐบาล
ย่อมได้เปรียบในการต่อรองมากกว่าให้เอกชนติดต่อกันเอง เพราะเอกชนยอมค้ำเงินแลกเปลี่ยน
ส่วนตัวเท่านั้น อาจยอมขายสินค้าในราคาต่ำเกินควรเพื่อให้ขายได้หมด แต่รัฐบาลยอมค้ำเงินถึง
ผลประโยชน์ส่วนรวม ไม่ให้ต่างประเทศคร่ำคร่ารับซื้อจากไทยได้ สินค้าบางอย่างมีตลาดต่างประเทศ
เพียงแห่งเดียว ทำให้อำนาจต่อรองของไทยมีน้อยมาก การขยายตลาดสินค้าเหล่านี้ไปยัง
ประเทศอื่น ๆ อื่น ๆ จะทำให้เป็นผลดีกับฝ่ายไทย ในแง่ที่ ถ้าประเทศหนึ่งมีความต้องการสินค้าน้อยลง
อีกประเทศหนึ่งอาจมีความต้องการมากขึ้น ทำให้สินค้าไม่ล้นตลาด และประเทศไทยมี
อำนาจต่อรองมากขึ้น

นอกจากนี้ ควรมีการเผยแพร่สินค้าไทยในตลาดต่างประเทศให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
เช่น เข้าร่วมในการแสดงสินค้า จัดตั้งศูนย์การค้า (Trade Center) ในต่างประเทศ อาจ
จะตั้งเป็นองค์การหรือบริษัทที่ตั้งเพื่อการนี้โดยเฉพาะ ดังเช่น JETRO (Japan External
Trade organization) ของญี่ปุ่น ซึ่งทำงานในกานส่งเสริมการส่งสินค้าออกของญี่ปุ่น
โดยเฉพาะ และทำงานได้ผลดีมาก

(6) รายการสินค้าเข้าประเภททุน เป็นรายการสินค้าเข้าที่สำคัญที่สุด และเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ไทยขาดดุลการค้ากับญี่ปุ่น แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า สินค้าประเภททุนไม่ได้ถูกนำมาใช้อย่างเต็มที่ หมายความว่า ยังมี Excess capacity หรือกำลังผลิตเหลือใช้ จึงควรมีมาตรการกำหนดให้ใช้สินค้าประเภททุนอย่างเต็มที่ที่สุดเสียก่อน โดยเฉพาะในหน่วยราชการต่างๆ น่าจะให้ความร่วมมือกับมาตรการนี้ให้เต็มที่

การที่หน่วยราชการต่าง ๆ ร่วมมือกันในการใช้สินค้าประเภททุนให้เต็มที่ สินค้าประเภททุนที่นำเข้านี้ควรจะลดลงได้บ้าง จึงเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยลดการขาดดุลการค้ากับญี่ปุ่น